

ความเป็นมาและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดโครงการประกันชีวิต

2.1 บททั่วไปเกี่ยวกับการประกันชีวิต

มนุษย์ต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนในการดำรงชีวิต นับตั้งแต่ภัยจากธรรมชาติ ภัยจากสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความผันแปรทางเศรษฐกิจอยู่เสมอ ชีวิตจึงเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน คนเราไม่อาจจะทราบได้ว่าจะมีชีวิตอยู่ถึงเมื่อใด หากบุคคลที่เป็นหัวหน้าครอบครัวมีภาระหน้าที่ในการหาเลี้ยงครอบครัวต้องเสียชีวิตลงไปก่อนเวลาอันสมควรโดยไม่อาจคาดหมายไว้ล่วงหน้าย่อมต้องก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ภริยาและบุตรของเขาอย่างแน่นอนและไม่อาจมีหลักประกันได้ว่าอนาคตของบุตรและภริยาจะมั่นคงเหมือนกับที่ผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวมีชีวิตอยู่หรือไม่ ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงต้องแสวงหาสิ่งที่จะสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตและครอบครัวทั้งปัจจุบันและอนาคต สิ่งนั้นก็คือการประกันชีวิต หรืออาจกล่าวได้ว่าการประกันชีวิตเป็นการประกันภัยแบบหนึ่งที่มีลักษณะ ให้การพิทักษ์ ความสูญเสียทางการเงินและเศรษฐกิจ เนื่องจากการเสียชีวิตของบุคคล การประกันชีวิตจึงเป็นตัวจักรในการจัดการรายได้มาแทนที่ให้แก่ ครอบครัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมอย่างน้อยก็เป็นบางส่วนของรายได้ที่เคยได้รับ การประกันชีวิตจึงมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นการสร้างหลักประกันให้แก่ครอบครัวและหลักประกันทางใจของผู้เอาประกันชีวิตเอง หากผู้เอาประกันชีวิตต้องถึงแก่กรรมลง บุคคลอื่นที่ต้องพึ่งพาอาศัยรายได้ของผู้เอาประกันชีวิตในขณะที่มีชีวิตอยู่ จะไม่ได้รับความเดือดร้อนเท่าที่ควรจากการตายนั้น และนอกจากนั้นการประกันชีวิตยังเป็นประโยชน์ในการออมทรัพย์ กล่าวคือจำนวนเบี้ยประกันที่ผู้เอาประกันได้ชำระให้แก่ ผู้รับประกันชีวิตทุกงวด ส่วนหนึ่งจะถูกจัดสรรเป็นค่าคุ้มครองหรือส่วนเฉลี่ยในการชดเชยในการตายประจำปี ส่วนที่เหลือก็จะเป็นเงินเก็บออมในกรมธรรม์โดย ปกติแล้วเมื่อผู้เอาประกันชีวิตได้ชำระเบี้ยประกันครบ 3 ปี ก็จะได้เงินจำนวนหนึ่งเก็บออมไว้และจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามจำนวนปีที่ผ่านไปตัวผู้เอาประกันชีวิตได้รับสิทธิ์อยู่ตลอดเวลาที่จะขอยุติสัญญา และขอรับส่วนที่ได้เก็บออมไว้

การประกันชีวิตเป็นการประกันภัยประเภทหนึ่ง² มีการดำเนินธุรกิจเหมือนกับการประกันภัยประเภทอื่น ซึ่งมีหลักการโดยทั่วไปเหมือนกับการประกันภัยประเภทอื่น แต่จะมีส่วนที่แตกต่างอยู่บ้างก็คือ การประกันชีวิตเป็นการเอา ชีวิต ร่างกาย เข้าประกัน ส่วนการประกันภัยอื่นเป็นการประกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับทรัพย์สิน มีการชดเชยค่าเสียหายตามความเสียหายที่เป็นจริง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าถึงแม้จะมีการชดเชยกันอย่างไร ความร้ายแรงหรือความเสียหายก็เกิดกับทรัพย์สินที่เอาประกันเท่านั้น ส่วนการประกันชีวิตหากมีการชดเชยเกิดขึ้นแล้วความเสียหายที่เกิดขึ้นอาจถึงกับชีวิตของผู้เอาประกันหรือชีวิตของผู้ถูกเอาประกันเอง ยิ่งหากมีการปล่อยให้มีการเอาประกันชีวิตบุคคลอื่นที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางครอบครัวหรือทางสายโลหิตอย่างแน่นแฟ้นด้วยแล้ว โอกาสที่ผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้รับประโยชน์จะกระทำความผิดต่อชีวิตของผู้ถูกเอาประกันชีวิตมีความเป็นไปได้ที่สูงมาก ซึ่งจะได้ศึกษาต่อไป

2.1.1 ความหมายของการประกันชีวิต

ก่อนที่จะกล่าวถึงความหมายของการประกันชีวิตผู้เขียนขอกล่าวถึงความหมายการประกันภัยเสียก่อนเพราะการประกันชีวิตถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการประกันภัย

การประกันภัยในความหมายทั่วไป หมายถึง วิธีชดเชยความสูญเสียอันเนื่องมาจากภัย (Peril) ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องเผชิญอยู่ตลอดเวลา³

การประกันวินาศภัย หมายถึง การประกันความเสียหายอย่างใดๆ บรรดาซึ่งพึงจะประเมินเป็นเงินได้⁴

ประเมินเป็นเงินได้นั้น คือ ต้องมีความเสียหายเป็นราคาเงินจริงๆ เช่น ถูกรถยนต์ชน ได้รับบาดเจ็บต้องชำระ ค่ายา ค่ารักษาพยาบาล ค่าขาดประโยชน์เพราะทำงานไม่ได้ เป็นความ

²ไชยยศ เหมรัชตะ, กฎหมายว่าด้วยประกันภัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2534), หน้า 369.

³สมพิศ เล็กเฟื่องฟู, การขายประกันชีวิต, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรพิทยา, 2538), หน้า 2.

⁴ พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 4 วิเคราะห์ศัพท์คำว่าวินาศภัย หมายความว่ารวมถึงความสูญเสียในสิทธิ ผลประโยชน์ และรายได้ด้วย ซึ่งความจริงสิ่งเหล่านี้ก็ถือเป็นความเสียหายอย่างหนึ่งอยู่แล้ว

เสียหายที่คิดเป็นราคาเงินได้ ส่วนความเจ็บปวดที่ได้รับไม่ใช่ความเสียหายที่คำนวณเป็นเงินได้ เพราะถึงแม้จะมีการชดใช้ในส่วนนี้เป็นเงินได้ ก็ไม่อยู่ในความหมายของวินาศภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 869 นอกจากนี้เรายังเห็นได้อีกว่าชีวิตของบุคคลไม่ใช่สิ่งที่คำนวณเป็นราคาเงินได้ ซึ่งต่างกับวินาศภัยอีกแห่งหนึ่ง

สำหรับการประกันชีวิตนั้นได้มีนักนิติศาสตร์หลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

กฎหมายประกันภัยของมลรัฐ New York ได้ให้คำนิยามการประกันชีวิตไว้ว่า หมายถึง การประกันภัยทุกประเภทที่เกี่ยวกับเรื่องชีวิตของบุคคลและรวมถึงการประกันภัยทุกประเภทที่เกี่ยวเนื่องกับการประกันชีวิต⁵ หรือ หมายถึง สัญญาซึ่งทำขึ้นเพื่อจ่ายผลประโยชน์ใดๆ เมื่อมีการตายของบุคคลซึ่งได้เอาประกันชีวิตของเขาไว้⁶

ในประเทศอังกฤษ ได้ให้ความหมายของสัญญาประกันชีวิตไว้ว่า เป็นสัญญาซึ่ง ผู้รับประกันภัยยอมรับเอาสิ่งตอบแทนอันได้แก่เบี้ยประกันภัยจำนวนหนึ่งซึ่งจ่ายให้แก่ผู้รับประกันภัยตลอดชีวิตของบุคคลที่กำหนดไว้โดยเฉพาะ เพื่อการจ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้เมื่อบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย หรือทรงชีพอยู่ตามเงินไซที่ได้อตกลงกันไว้⁷

การประกันชีวิต หมายถึง สัญญาที่ผู้รับประกันชีวิตตกลงจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้สืบทิหรือของเขา ในเมื่อผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตไว้ได้ตายภายในเวลาหรือมีชีวิตรอยู่จนถึงเวลาอันได้ตกลงกำหนดไว้ ผู้เอาประกันชีวิตตกลงส่งเบี้ยประกันภัยในการนี้⁸

⁵ New York Insurance Law, Article 4, section 46(1) ซึ่งบัญญัติว่า "Life Insurance," "meaning every insurance upon the Lives of human beings and every insurance appertaining thereto...."

⁶ Robert E. Keeton, Basic Text on Insurance Law, (St. Paul, Minn: West Publishing Co., 1971), p.13.

⁷ Halsbury's Laws of England, vol.22: Insurance (London: Butterworth Co. (Publishers) Ltd., 1958), p.272.

⁸ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539), หน้า 137.

การประกันชีวิต หมายถึง สัญญาซึ่งผู้รับการรับประกันค่าทางเศรษฐกิจแห่งชีวิตมนุษย์ (Economic Value of Human Life) หรือการประกันชีวิตคือ การประกันความสามารถในการหารายได้ของมนุษย์นั่นเอง⁹

การประกันชีวิต หมายถึง สัญญาที่ผู้รับประกันภัยตกลงจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย ในเมื่อผู้เอาประกันภัย หรือผู้ที่ได้ถูกเอาประกันภัยได้ตายลง (ความมรณะ)หรือเมื่อผู้นั้นได้มีชีวิตอยู่ (ความทรงชีพ) และในการนี้ผู้เอาประกันภัยตกลงส่งเบี้ยประกันให้แก่ผู้รับประกัน¹⁰

การทำประกันชีวิต มิใช่เป็นการค้าประกันว่าจะไม่มีภัยอันตรายใดๆ เกิดขึ้นกับเนื้อตัวร่างกายเลย หากแต่การประกันชีวิตเป็นวิธีการอย่างหนึ่งซึ่งเป็นการแบ่งเบา ภาระครอบครัวที่เกิดขึ้นกับผู้ประสบเคราะห์กรรม ความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นเนื่องจากการต้องเสี่ยงภัยต่างๆ จากบุคคลใด บุคคลหนึ่งไปยังบุคคลจำนวนมากซึ่งตกอยู่ในภาวะที่จะต้องเสี่ยงต่อภัยทำนองเดียวกัน หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ แม้จะมีการประกันชีวิตแล้วแต่ละคน ก็ยังตกอยู่ในภาวะที่จะต้องเสี่ยงภัยอยู่เช่นเดิม เพียงแต่ถ้ามีเหตุร้ายเกิดขึ้น ก็จะได้รับความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาผลร้ายหรือความเสียหายที่ได้รับ ทั้งนี้ด้วยการดำเนินงานของคนกลางที่ เรียกว่า ผู้รับประกันชีวิต ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวมเงินสมทบทุนหรือที่เรียกว่า เบี้ยประกันชีวิต จากผู้ที่สมัครใจร่วมวิธีการนี้ซึ่งเรียกว่าผู้เอาประกันชีวิตเพื่อนำไปจ่ายชดเชยให้แก่ผู้เอาประกันชีวิตที่ต้องประสบกับความเสียหายหรือมรณกรรม

การประกันชีวิตเป็นการเฉลี่ยความเสียหายทางการเงินในคนกลุ่มจำนวนมากโดยต่างคนต่างแบ่งรายได้ของตนเองไว้และเมื่อตนเองประสบภัยไม่ว่าจะเป็นการเจ็บป่วยทุพพลภาพหรือเสียชีวิต หรือด้วยเหตุหนึ่งเหตุใดที่จะทำให้รายได้ของบุคคลนั้นยุติลงจะได้รับเงินชดเชยช่วยเหลือ

กล่าวโดยสรุปแล้ว การประกันชีวิต หมายถึง การประกันภัยทุกประเภทที่เกี่ยวกับชีวิต โดยผู้เอาประกันชีวิตต้องจ่ายเบี้ยประกันชีวิตให้กับผู้รับประกันชีวิตเพื่อเป็นการตอบแทนที่รับ

⁹สมพิศ เล็กเฟื่องฟู, การขายประกันชีวิต, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรพิทยา, 2538), หน้า 3.

¹⁰ เพิ่มบุญ แก้วเขียว, คำบรรยายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยการประกันภัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2540), หน้า 168.

เสี่ยงภัยให้ และผู้รับประกันชีวิตจะต้องจ่ายเงินตามที่ตกลงกันไว้ในสัญญาให้กับผู้เอาประกันชีวิต หรือผู้รับประโยชน์ หรือผู้สืบสิทธิของเขา เมื่อมีเหตุการณ์หนึ่งเหตุการณ์ใดตามที่ตกลงกันไว้เกิดขึ้น

2.1.2 บุคคลที่เกี่ยวข้องในสัญญาประกันชีวิต

บุคคลที่เกี่ยวข้องในสัญญาประกันชีวิตมี 3 ประเภท คือ

(1) ผู้รับประกันชีวิต (The Insurer) หมายถึง คู่สัญญาฝ่ายที่ตกลงจะใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือใช้เงินจำนวนหนึ่งให้ ซึ่งผู้รับประกันชีวิตนั้นกฎหมายบังคับไว้ว่าจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 7 วรรคแรก ซึ่งบัญญัติไว้ว่า "ภายใต้บังคับมาตรา 8 การประกอบธุรกิจประกันชีวิตจะกระทำได้เมื่อจัดตั้งขึ้นในรูปบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือบริษัทมหาชนจำกัดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด และโดยได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตจากรัฐมนตรีโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรี" จะเห็นได้ว่าบุคคลที่จะสามารถประกอบธุรกิจประกันชีวิตได้นั้น ต้องเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดเท่านั้น" บุคคลธรรมดาไม่อาจประกอบธุรกิจเป็นผู้รับประกันชีวิตได้ อีกทั้งต้องได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ โดยอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีและยังต้องวางหลักทรัพย์ประกันไว้กับนายทะเบียนตามมูลค่าที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 20 กับทั้งดำรงไว้ซึ่งกองทุนตลอดเวลาที่ประกอบธุรกิจประกันชีวิตตาม มาตรา 27 อีกด้วย นอกจากนี้พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ยังได้กำหนดคุณสมบัติอื่นๆ ของนิติบุคคลที่จะประกอบธุรกิจประกันชีวิตอีก เช่น หุ้นของบริษัทจะต้องเป็นหุ้นสามัญชนิดระบุชื่อผู้ถือ มีมูลค่าหุ้นไม่เกินหุ้นละหนึ่งร้อยบาท และข้อบังคับของบริษัทต้องไม่มีข้อกำหนดในการโอนหุ้น ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 9 บริษัท ต้องมีจำนวนหุ้นที่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยถืออยู่ไม่ต่ำกว่าสามในสี่ ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดและ ต้องมีกรรมการเป็นบุคคลผู้มีสัญชาติไทยไม่ต่ำกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมด ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 10 เป็นต้น หากบุคคลใดที่มีได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันชีวิต แต่ได้กระทำการฝ่าฝืนรับประกันชีวิต ย่อมเป็นการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 18 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า "ห้ามมิให้ผู้ใดทำการเป็นผู้รับ

"เพิ่มบุญ แก้วเขียว, คำบรรยายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย,

(กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2540), หน้า 174-175.

ประกันภัยโดยทำสัญญาประกันชีวิตกับบุคคลใดๆ เว้นแต่ จะเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้" และได้กำหนดอัตราโทษไว้ในมาตรา 91 ว่า "ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 18 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงห้าแสนบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ และปรับอีกไม่เกินวันละสองหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่"

(2) ผู้เอาประกันชีวิต (The Assured) หมายถึง คู่สัญญาฝ่ายซึ่งตกลงจะส่งเบี้ยประกันชีวิตเป็นการตอบแทนในการที่ผู้รับประกันชีวิตตกลงเข้ารับเสี่ยงภัยให้ แต่เนื่องจากการเข้าทำสัญญาประกันชีวิตเป็นการทำนิติกรรมอย่างหนึ่ง ดังนั้น ผู้ที่จะเป็นผู้เอาประกันชีวิตได้ จึงต้องมีความสามารถตามกฎหมายในการทำนิติกรรม นอกจากนี้ผู้เอาประกันชีวิตจะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียในเหตุที่จะเอาประกันชีวิต

(3) ผู้รับประโยชน์ (The beneficiary) หมายถึง บุคคลผู้จะพึงได้รับเงินจำนวนหนึ่งในเมื่อผู้เอาประกันภัยหรือผู้เอาประกันชีวิตไว้ได้ตายภายในเวลาหรือยังมีชีวิตอยู่จนถึงเวลาอันได้ตกลงกันไว้ ผู้รับประโยชน์นั้น จะเป็นผู้ทำสัญญาโดยตรงหรือไม่ใช่คู่สัญญาก็ได้ แต่เข้ามาเกี่ยวข้องกับสัญญา ด้วยเพียงในฐานะที่จะเป็นผู้รับเงินที่ผู้รับประกันชีวิตใช้ให้ เท่านั้น

ผู้รับประโยชน์นี้ กฎหมายไม่ได้บังคับไว้ว่า จะต้องมีความเกี่ยวข้องของผู้เอาประกันชีวิตแต่อย่างใด จึงเป็นสิทธิของผู้เอาประกันชีวิตที่จะระบุบุคคลใดก็ได้เป็นผู้รับประโยชน์ ตามสัญญาประกันชีวิตหรืออาจจะไม่ระบุให้มีผู้รับประโยชน์ไว้โดยเฉพาะก็ได้ ซึ่งตามปกติแล้วในกรมธรรม์ประกันชีวิตที่ออกโดยผู้รับประกันชีวิตในปัจจุบันจะระบุว่า ผู้รับประโยชน์ในกรณีเสียชีวิตคือทายาทตามกฎหมายของผู้เอาประกันชีวิต ในกรณีเช่นนี้ เมื่อผู้เอาประกันชีวิตถึงแก่ความตาย จำนวนเงินที่ผู้รับประกันชีวิตจะพึงใช้ให้ตามสัญญาประกันชีวิตนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 897 วรรคแรกได้บัญญัติ ให้ถือว่าเป็นสินทรัพย์ส่วนหนึ่งแห่งกองมรดกของผู้เอาประกัน ซึ่งเจ้าหนี้ของผู้เอาประกันภัยจะเอาใช้นี้ได้

ในกรณีผู้เอาประกันชีวิตระบุชื่อบุคคลอื่น ให้เป็นผู้รับประโยชน์ โดยอาศัยเหตุมรณะของตนยอมถือได้ว่า สัญญาประกันชีวิตดังกล่าวเป็นสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอก กรณียอมต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 374 มาตรา 375 และ มาตรา 376

ในเรื่องนี้มีข้อพิจารณาเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่ผู้เอาประกันชีวิต มีดังนี้คือ

(3.1) ในกรณีที่สัญญาประกันชีวิตระบุให้บุคคลภายนอกเป็นผู้รับประโยชน์ เมื่อบุคคลภายนอกนั้นได้แสดงเจตนาแก่ผู้รับประกันชีวิตโดยมีหนังสือบอกกล่าวให้ทราบว่าจะถือเอาประโยชน์จากการประกันชีวิต สิทธิของบุคคลภายนอกนั้นย่อมมีขึ้นตั้งแต่วันที่แสดงเจตนา ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 374 แต่ผู้เอาประกันชีวิตอาจเปลี่ยนแปลงแก้ไข หรือระงับสิทธินั้นในภายหลังก็ได้ ตามมาตรา 891 ที่บัญญัติไว้ว่า“แม้ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยมิได้เป็นผู้รับประโยชน์เองก็ดี ผู้เอาประกันภัยย่อมมีสิทธิที่จะโอนประโยชน์แห่งสัญญานั้นให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งได้ เว้นแต่จะได้ส่งมอบกรมธรรม์ประกันภัยให้แก่ผู้รับประโยชน์ไปแล้ว และผู้รับประโยชน์ได้บอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังผู้รับประกันภัยแล้วว่า ตนจำนางจะถือเอาประโยชน์แห่งสัญญานั้น

ถ้ากรมธรรม์ประกันภัยได้ทำเป็นรูปให้ใช้เงินตามเขาสั่งแล้ว ท่านให้นำบทบัญญัติ มาตรา 309 มาใช้บังคับ”

(3.2) ในกรณีที่ผู้เอาประกันชีวิตได้ระบุผู้รับประโยชน์ไว้แต่ต่อมาผู้รับประโยชน์ได้ถึงแก่ความตายก่อนผู้เอาประกันชีวิตก็ต้องดูว่าได้มีการแสดงเจตนาจะถือเอาประโยชน์จากสัญญาประกันชีวิตแล้วหรือไม่ หากได้มีการแสดงเจตนาจะถือเอาประโยชน์ไว้แล้ว สิทธิของผู้รับประโยชน์นั้น ย่อมจะเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่แสดงเจตนาและย่อมจะตกทอดไปยังทายาทของผู้รับประโยชน์ แต่ถ้ายังมีได้มีการแสดงเจตนาจะถือเอาประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิต สิทธิของผู้รับประโยชน์นั้นก็ยังมีได้เกิดขึ้น และไม่อาจตกทอดเป็นทรัพย์สินมรดกไปยังทายาทของผู้รับประโยชน์ (เทียบตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2401/2515) ในกรณีเช่นนี้ผู้เอาประกันชีวิตก็ยังคงมีสิทธิเป็นผู้รับเงินค่าสินไหมทดแทนหรือเป็นมรดกตกทอดไปยังทายาทของตน ในกรณีที่ผู้รับประโยชน์ถึงแก่ความตายก่อนผู้เอาประกันชีวิต¹²

(3.3) ข้อยกเว้นที่ผู้รับประโยชน์หมดสิทธิรับประโยชน์ คือ ผู้รับประโยชน์ฆ่าผู้เอาประกันชีวิตตายโดยเจตนา หากผู้เอาประกันชีวิตถึงแก่ชีวิตโดยการประมาทของผู้รับประโยชน์ เช่นนี้ยังถือว่าบริษัทประกันชีวิตยังต้องจ่ายเงินตามสัญญาประกันชีวิตให้กับผู้รับประโยชน์ ตามสัญญาที่ตกลงกันได้

¹²ไชยยศ เหมะรัชตะ, กฎหมายว่าด้วยประกันภัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 40.

สำหรับตัวแทนประกันชีวิตถือว่าเป็นฝ่ายของผู้รับประกันชีวิต ซึ่งบริษัทมอบหมายให้ทำการชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท¹³ ตัวแทนประกันชีวิต ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 นั้นทำหน้าที่เพียงเป็นผู้หาบุคคลที่จะมาทำประกันชีวิตเท่านั้น ไม่ใช่มีลักษณะเป็นตัวแทนของผู้รับประกันชีวิตตามกฎหมายลักษณะตัวแทนในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น กรณีที่ผู้ขอเอาประกันชีวิตตกลงซื้อเท็จจริงติดต่อตัวแทนประกันชีวิตแล้วจะถือว่าผู้รับประกันชีวิตรู้ข้อความนั้นด้วยแล้วหาได้ไม่ เมื่อตัวแทนประกันชีวิตตกลงรับประกันชีวิตผู้ใดมิได้หมายความว่า บริษัทประกันชีวิตตกลงรับประกันชีวิตบุคคลนั้น ส่วนผู้ที่มีอำนาจพิจารณารับประกันชีวิตนั้น บริษัทประกันชีวิตจะมอบหมายหรือแต่งตั้งให้บุคคลหนึ่งหรือหลายคนก็ตาม เป็นผู้พิจารณารับประกันชีวิต เมื่อบุคคลที่มีอำนาจในการพิจารณารับประกันชีวิตแล้ว สัญญาประกันชีวิตจึงจะเกิดขึ้น การออกกรมธรรม์ประกันชีวิตของบริษัทผู้รับประกันชีวิตให้ผู้เอาประกันชีวิตเป็นเครื่องชี้อย่างหนึ่งว่า บริษัทตกลงรับประกันชีวิตบุคคลนั้นๆ แล้ว ตัวแทนประกันชีวิตจึงมีลักษณะคล้ายเป็นตัวแทนของผู้เอาประกันชีวิตมากกว่าเป็นตัวแทนผู้รับประกันชีวิต¹⁴

ในการเป็นตัวแทนประกันชีวิตนั้น บุคคลที่จะสามารถเป็นตัวแทนประกันชีวิตได้ จะต้องได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 เสียก่อนจึงจะสามารถเป็นตัวแทนประกันชีวิตได้ ซึ่งบุคคลที่จะได้รับใบอนุญาตให้เป็นตัวแทนประกันชีวิตได้จะต้องมีคุณสมบัติตามที่พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 69 กำหนดไว้ นอกจากนี้ในการดำเนินกิจการของตัวแทนประกันชีวิตยังต้องอยู่ภายใต้ การควบคุมของพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 อีกด้วย

สำหรับนายหน้าประกันชีวิต หมายถึง ผู้ชี้ช่องหรือจัดการให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท โดยกระทำเพื่อรับบำเหน็จจากกรณนั้น¹⁵ นายหน้าประกันชีวิตนั้น มีลักษณะคล้ายคลึงกับนายหน้าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่บุคคลที่จะเป็นนายหน้าประกันชีวิตนั้นต้องได้รับอนุญาตให้เป็นนายหน้าประกันชีวิต ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 เสียก่อน จึงจะสามารถเป็นนายหน้าประกันชีวิตได้ นอกจากนี้ในการดำเนินกิจการของนายหน้าประกันชีวิตยังต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 อีกด้วย

¹³พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 5

¹⁴ไชยยศ เหมะรัชตะ, กฎหมายว่าด้วยประกันภัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 38.

¹⁵พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 5

2.1.3 ประวัติและความเป็นมาของการประกันชีวิต

การประกันชีวิตในสมัยโบราณซึ่งได้แก่ การประกันชีวิตของจีน อียิป และอินเดีย ซึ่งมีวัตถุประสงค์คือ ต้องการช่วยเหลือบุคคลในกลุ่ม ในหมู่บ้านเดียวกันหรือเพื่อรวมตัวกันเพื่อปฏิบัติกิจทางศาสนา โดยผู้เป็นสมาชิกต้องทำการบริจาคเงินให้กับสมาคม เป็นประจำเพื่อสมาคมจะได้เก็บเงินไว้เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศพตามประเพณีทางศาสนาของตน เมื่อสมาชิกเสียชีวิตลง แต่ถ้าหากสมาชิกยังคงมีชีวิตอยู่ก็สามารถกู้เงินจากสมาคมได้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้มีลักษณะคล้ายกับการกู้เงินตามกรรมธรรม์ประกันชีวิตในปัจจุบัน¹⁶

การประกันชีวิตในยุคกลางได้แก่ ยุคโรมัน เป็นการรวมตัวกันในรูปของสมาคม ซึ่งเป็นรากฐานหนึ่งของการประกันชีวิตเพื่อการจัดการศพของสมาชิกและการจ่ายเงินบำนาญ (pension) ให้กับสมาชิกที่ชราภาพ นอกจากนี้ยังมีการขยายตัวเปิดรับสมาชิกทุกๆ ไปไม่เฉพาะแต่บุคคลในกลุ่มศาสนาเท่านั้น แต่ให้สมาคมเปิดบริการต่อสาธารณชนทั่วไป ปรากฏว่าได้รับความนิยมจากบุคคลจำนวนมาก การประกันชีวิตในยุคนี้ได้แพร่เข้ามาในยุโรป และมีความเจริญมากคล้ายคลึงกับปัจจุบันมีการประกันชีวิต การประกันอุบัติเหตุ การประกันสุขภาพและอนาถา นอกจากนี้ยังมีการรับประกันค่าเสียหายจากอัคคีภัย เรืออับปาง หรือกรณีบุคคลวิบัติตาย หรือถูกโจรกรรม เป็นต้น ในประเทศอิตาลี ถูกห้ามทำธุรกิจประกันชีวิต ด้วยเหตุผลที่ว่าการทำงานประกันชีวิตเป็นการกระทำผิดศีลธรรมเป็นการเอาชีวิตมนุษย์มาเป็นเดิมพัน ประเทศอื่นๆ ก็ออกกฎหมายห้ามด้วยเหตุผลเดียวกัน สำหรับในประเทศอังกฤษธุรกิจการประกันชีวิตไม่ถูกห้าม แต่ก็ไม่ได้ได้รับความนิยมเพราะไม่มีสมาคมเพื่อรับประกันเลย

ปี พ.ศ. 2126 ได้มีการประกันชีวิตเกิดขึ้นในประเทศอังกฤษ กรรมธรรม์ฉบับแรกเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2126 เป็นการประกันชีวิตของนายวิลเลียม กิบบอนส์ (Mr. William Gibbons) โดยมีเงื่อนไขว่า นายวิลเลียม กิบบอนส์ จะต้องจ่ายเงินจำนวน 32 ปอนด์ ให้กับผู้รับประกันชีวิต แต่ถ้าหากนายวิลเลียม กิบบอนส์ ถึงแก่กรรมภายในระยะเวลา 1 ปี ผู้รับประกันชีวิตจะต้องจ่ายเงินจำนวน 400 ปอนด์ ให้แก่ทายาท ปรากฏว่า นายวิลเลียม กิบบอนส์ ได้ถึงแก่กรรมใน

¹⁶สมพิศ เล็กเฟื่องฟู, การขยายประกันชีวิต, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรพิทยา, 2538), หน้า 19.

วันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2127 ผู้รับประกันชีวิตจึงต้องจ่ายเงินตามจำนวนดังกล่าวที่ได้ตกลงกันได้ ต่อมาประมาณหนึ่งศตวรรษมีการนิยามทำการประกันชีวิตในรูปแบบของการช่วยเหลือสงเคราะห์ในสมาคม โดยสมาชิกจะต้องสละเงินคนละจำนวนหนึ่งให้กับสมาชิกที่ถึงแก่กรรมลง วิธีการดังกล่าวนี้ คล้ายกับการฉ้อโกงสงเคราะห์ในปัจจุบันเมื่อคนนิยามทำประกันชีวิตมากขึ้นจึงทำให้อุบัติการณ์ประกันชีวิตรุ่งเรืองและเริ่มทำธุรกิจประกันชีวิตอย่างจริงจัง จนเป็นที่รู้จักกันในวงการประกันชีวิตว่า "Underwriter" แปลว่า "ผู้เขียนข้างใต้" ซึ่งหมายถึง ตัวแทนขายประกันชีวิตนั่นเอง เพราะตัวแทนจะต้องเขียนชื่อของตนเองลงใต้สัญญาประกันชีวิตทุกครั้งที่ทำสัญญาประกันชีวิต

จนกระทั่งปี พ.ศ. 2249 มีการจัดตั้ง "AMICABLE SOCIETY FOR A POPETUALASSURANCE OFFICE" นโยบายของสมาคมคือ จะเก็บเงินบริจาคประจำปีจากสมาชิกทุกคนในจำนวนคงที่ โดยไม่คำนึงถึงอายุ หรือสภาพของสมาชิกและใช้เงินที่สะสมไว้นี้จ่ายให้กับทายาทของสมาชิกที่ตายตามสัดส่วนของเงินจำนวนนั้น พ.ศ. 2298 ธุรกิจในรูปแบบการประกันชีวิตสงเคราะห์ได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้เป็นธุรกิจประกันชีวิตมากขึ้น โดยใช้ระบบการประกันชีวิตแบบชั่วระยะเวลาหนึ่งปี (Annual Term Insurance) เป็นการคุ้มครองชีวิตชั่วระยะเวลาปีต่อปี โดยกำหนดอัตราเบี้ยประกันแตกต่างกันตามอายุของผู้เอาประกัน อายุ 20-40 ปี เสียเบี้ยประกันปีละ 5 ปอนด์ ต่อเงินเอาประกัน 100 ปอนด์ อายุ 50-60 ปี เสียเบี้ยประกันปีละ 6 ปอนด์ต่อเงินเอาประกัน 100 ปอนด์ เมื่อครบอายุปีหนึ่งๆ หากไม่มีการเสียชีวิตบริษัทที่รับประกันก็ได้เงินเบี้ยประกันไป (กินเปล่าเงินเบี้ยประกัน) เมื่อจะเอาประกันต่อไปก็ต้องชำระเบี้ยประกันใหม่ตามอายุในปีที่ชำระเบี้ยประกัน การคำนวณอัตราเบี้ยประกันแบบนี้ไม่ได้ถือการคำนวณจากอัตราภาระแต่อย่างใด จึงอยู่ในลักษณะคล้ายกับการพนันชั้นตอ ที่เอาชีวิตเป็นเดิมพันยังไม่เข้าหลักการประกันชีวิตตามหลักเศรษฐศาสตร์

ปี พ.ศ. 2299 ธุรกิจประกันชีวิตได้ดำเนินการอย่างจริงจังและแพร่หลาย โดยนายโทมัส ซิมป์สัน (Mr. Thomas Simpson) และนายเจมส์ ดอดสัน (Mr. James Dodson) ได้จัดตั้งบริษัทประกันชีวิตขึ้นโดยวางหลักเกณฑ์ให้ทันสมัยซึ่งนำเอาสถิติภาระของชาวลอนดอนที่ประกาศระหว่างปี พ.ศ. 2271-2239 มาเป็นมาตรฐานในการคำนวณเบี้ยประกันและได้วางหลักเกณฑ์ไว้ ดังนี้

(1) ดำเนินการในรูปแบบสมาชิกสหกรณ์ โดยสมาชิกต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อสมาชิกเสียชีวิตลง

- (2) ไม่จำกัดเพศและวัยของสมาชิก
- (3) เมื่อสมาชิกถึงแก่กรรม สมาชิกอื่นๆ ทั้งหมดจะต้องมีส่วนเฉลี่ยจ่ายเงินให้แก่ครอบครัวผู้เสียชีวิต
- (4) ไม่มีเงินปันผล
- (5) ผู้ที่มีอาชีพเสี่ยงอันตรายและสตรีที่คลอดบุตรจะต้องเสียเบี้ยประกันเพิ่ม
- (6) ผู้เอาประกันจะเลือกการประกันแบบชั่วระยะเวลาหนึ่งปี (Annual Term Insurance) หรือแบบตลอดชีพจำกัดเวลา (Limited Payment Life Insurance) หรือแบบตลอดชีพไม่จำกัดเวลา (Whole Life Insurance)

ปี พ.ศ. 2305 ได้มีการก่อตั้งสถาบันประกันชีวิตแห่งแรกของโลก ประกอบด้วยธุรกิจประกันชีวิตที่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และมีแบบแผนโดยยึดหลักของ นายเจมส์ ดอดสัน ทุกประการ สถาบันประกันชีวิตที่จะทะเบียนเป็นแห่งแรกของโลกคือ เฮควิตาเบิล แอสซิวรันส์ โซไซตี้ ออฟ ลอนดอน (The Equitable Assurances Society of London) มีกรรมวิธีแบบตลอดชีพเพียงแบบเดียว มีการออกกรมธรรม์ให้ผู้เอาประกันยึดถือไว้เป็นหลักฐาน มีการระบุชื่อผู้เอาประกัน ระบุจำนวนเงินเอาประกัน เบี้ยประกันและชื่อผู้รับผลประโยชน์ ปี พ.ศ. 2317 รัฐบาลอังกฤษได้ออกพระราชบัญญัติประกันชีวิตฉบับแรกขึ้น คือ The Life Assurance Act 1774 โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญของพระราชบัญญัตินี้คือ ห้ามการประกันชีวิตที่ผู้เอาประกันไม่มีส่วนได้เสียในการดำรงชีพหรือมรดกกรรมของผู้เอาประกันหรือผู้ถูกเอาประกันภัย

นับแต่นั้นเป็นต้นมาธุรกิจการประกันชีวิตในประเทศอังกฤษก็ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วมีการดำเนินงานตามหลักวิชาการมีการปรับปรุงแก้ไขอยู่ตลอดเวลาทำให้ธุรกิจประเภทนี้เจริญรุ่งเรืองเป็นที่ยกย่องและแพร่หลายออกไปทั่วโลก

สำหรับประวัติการประกันชีวิตในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น การประกันชีวิตในประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ. 2302 อิทธิพลของธุรกิจประกันได้แพร่ขยายเข้าไปในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ มีองค์การที่ตั้งขึ้นเพื่อประกันชีวิตในสหรัฐอเมริกาในรูปของสมาคม เพื่อประโยชน์ร่วมกันของพระนิกายเพรสบิเทอเรียน มินิสเตอร์ฟันด์ (The Presbyterian Minister's Fund) เพื่อช่วยเหลือความทุกข์ยากแก่ แม่หม้ายและเด็กของผู้สอนศาสนาเท่านั้น ไม่ได้รับประกันชีวิตบุคคลทั่วไป สำหรับอัตราเบี้ยประกันที่เรียกเก็บมิได้คำนึงถึงอายุของผู้เอาประกัน มีการออกกรมธรรม์แบบ

ตลอดชีพและแบบสะสมทรัพย์ให้แก่สมาชิกและยังคงยึดถือนโยบายเดิมให้ความช่วยเหลือเฉพาะ หมอสอนศาสนาด้วยกันเท่านั้น

ปี พ.ศ. 2337 มีบริษัทประกันชีวิตแห่งแรกในประเทศสหรัฐอเมริกา คือ บริษัท ประกันภัยแห่งอเมริกาเหนือ จำกัด (The Insurance Company of North America) การดำเนิน กิจการไม่ประสบผลสำเร็จจึงได้เลิกกิจการไปในปี พ.ศ. 2347

ปี พ.ศ. 2355 บริษัท เพนซิลวาเนีย ได้นำกรรมวิธีประกันชีวิตอย่างสมบูรณ์ออกมาใช้ โดยนำหลักเกณฑ์การคำนวณอัตราเบี้ยประกันตามอัตราฆณะมาเป็นหลักในการคำนวณ การดำเนินงานประสบผลสำเร็จจึงได้เลิกกิจการในที่สุด ต่อมาได้เกิดระบบสหกรณ์ประกันชีวิตขึ้นมี ประชาชนให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก ธุรกิจประกันชีวิตระบบสหกรณ์บริษัทแรกของสหรัฐ อเมริกา คือ บริษัท จีราร์ด โลฟ อินชัวร์นส์ แอนด์ ทรัสต์ แห่งฟิลาเดลเฟีย (The Girard Life Insurance and Turst Company of Philadelphia) โดยผู้ถือกรรมวิธีทุกคนจะมีสิทธิได้รับเงินปัน ผลเสมือนผู้ถือหุ้นของบริษัท¹⁷

สำหรับการประกันชีวิตในประเทศไทยนั้นเกิดขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยอังกฤษได้ส่งคณะทูตมาเจริญสัมพันธไมตรีและถือโอกาส กราบ บังคมทูลขอพระบรมราชานุญาตให้บริษัท เอควิตาเบิล แอสซัวร์นส์ โซไซตี้ ออฟ ลอนดอน (The Equitable Assurance Society of London) ซึ่งแต่งตั้งตัวแทนคือ บริษัท อีสเอเซียติก จำกัด ประกอบธุรกิจการประกันชีวิตขึ้นในประเทศไทย โดยมีสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ เอกอัคร มหเสนาบดี ได้ทรงเอาประกันชีวิตและถือกรรมวิธีแบบตลอดชีพเป็นรายแรก ธุรกิจการประกัน ชีวิตในสมัยนั้นยังไม่เจริญเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจธุรกิจประเภทนี้ อีกทั้งประชาชนคนไทยในสมัยนั้นมีฐานะอันจะกินมีหลักมีฐานเป็นหลักประกันซึ่งมีความมั่นคงต่อ ครอบครัวยุแล้ว จึงไม่สนใจในหลักประกันความคุ้มครองจากธุรกิจประกันชีวิต ในที่สุดบริษัท เอควิตาเบิล แอสซัวร์นส์ โซไซตี้ ออฟ ลอนดอน จึงได้เพิกถอนตัวแทนประกันชีวิตออกไปในช่วงปลาย รัชกาล แต่ยังคงรักษาผลบังคับและบริการตามเงื่อนไขเดิม

¹⁷ สมพิศ เล็กเฟื่องฟู, การขายประกันชีวิต, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรพิทยา, 2538), หน้า 22.

ในรัชสมัยเดียวกันเมื่อปี พ.ศ.2438 ได้มีบริษัท ชันไลฟ์ แอสซัวร์นส์ แห่งแคนาดา ได้ขยายกิจการประกันชีวิตยังมาประเทศต่างๆ ในภาคพื้นเอเชีย ได้แก่ ประเทศไทย พม่า ชวา ฯลฯ ต่อมาเมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2443 นายแจล เอตี แบ็คแมน ได้รับการแต่งตั้งจาก คณะกรรมการบริหารของบริษัทจากแคนาดาให้ดำรงตำแหน่งผู้จัดการสาขาของบริษัทประจำประเทศไทย ซึ่งในขณะนั้นมีกรรมธรรม์ที่มีผลบังคับอยู่บ้างแล้ว แต่ไม่พบหลักฐานว่าใครเป็นผู้ถือกรรมธรรม์ฉบับแรกของบริษัท ต่อมาธุรกิจการประกันชีวิตได้ขยายตัวมากขึ้นทางสำนักงานใหญ่จึงแต่งตั้งให้นาย เอ วิ เอ็ม คาร์ป เป็นผู้ว่าการภาค มีสำนักงานอยู่ที่ถนนเจริญกรุง โดยมี บริษัท วินเซอร์ จำกัด ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้แทนเป็นเวลานานเกือบ 20 ปี ตลอดระยะเวลาดังกล่าวธุรกิจนี้ไม่ได้ขยายตัวเท่าที่ควรและกิจการไม่ได้ความสนใจ ถูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นชาวต่างประเทศหรือคนไทยที่เคยไปเล่าเรียนในต่างประเทศเท่านั้น¹⁸

หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ธุรกิจการประกันชีวิตในยุโรปและสหรัฐอเมริกาได้ขยายตัวกว้างขวางมากขึ้น เพราะประชาชนรู้ถึงคุณค่าและประโยชน์ของการประกันชีวิตจึงทำให้ธุรกิจการประกันชีวิตแพร่ขยายเข้ามาในประเทศไทยอีก ในปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อเนื่องถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการติดต่อขออนุญาตประกอบกิจการประกันชีวิตในประเทศไทย รัฐบาลเห็นว่าการประกันชีวิตเป็นธุรกิจที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ ความผาสุกและความปลอดภัยของประชาชน จึงกำหนดให้ธุรกิจการประกันชีวิตไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ในปี พ.ศ. 2471 ต่อมากระทรวงพาณิชย์และคมนาคม ได้ตราพระราชบัญญัติ การขออนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือความผาสุกแห่งสาธารณชน พ.ศ. 2471 ขึ้นเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2472 กำหนดเงื่อนไขเฉพาะเงินทุนของผู้ประกอบการประกันภัยไว้เท่านั้น ไม่มีอำนาจควบคุมกิจการบริษัท ขณะเดียวกันก็กำหนดเงื่อนไขการขออนุญาตประกอบธุรกิจการประกันวินาศภัยวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2472 ได้มีการจัดตั้งกองประกันภัยโดยตรงปัจจุบันคือ กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ บริษัทประกันชีวิตต่างประเทศที่ได้รับการจดทะเบียนและประกอบการประกันชีวิตเป็นบริษัทแรกได้แก่ บริษัท เกรท อีสเทิร์นไลฟ์ แอสซัวร์นส์ (Great Eastern Life Assurance Company Limited) ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันชีวิต เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2473 บริษัท แมนูแฟกเจอร์ไลฟ์ อินซัวร์นส์ (Manufacturers Life Insurance Company) ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันชีวิต

¹⁸สมพิศ เล็กเฟื่องฟู, การขยายประกันชีวิต, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรพิทยา, 2538), หน้า 23.

เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2473 บริษัท ไชน่า อันเดอร์ไรท์เตอร์ จำกัด (China Underwriters Limited) ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันชีวิตและประกันวินาศภัย เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2473 บริษัท ซันไลฟ์ แอสซิวรันส์ แห่งประเทศแคนาดา จำกัด (Sun Life Assurance Company Limited of Canada) ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันชีวิต เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2473 และบริษัท อินเตอร์เนชั่นแนล แอสซิวรันส์ จำกัด ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น บริษัท อเมริกัน อินเตอร์เนชั่นแนล แอสซิวรันส์ จำกัด (A.I.A) ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันชีวิตและประกันวินาศภัย เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2481 บริษัทประกันชีวิตต่างประเทศเหล่านี้ ได้จดทะเบียนและประกอบกิจการตามลำดับโดยไม่มีบริษัทของคนไทยเลย จนกระทั่งสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดขึ้น บริษัทต่างได้เลิกกิจการไปหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ผ่านพ้นไป บริษัท ไชน่า อันเดอร์ไรท์เตอร์ และบริษัท อินเตอร์เนชั่นแนล แอสซิวรันส์ จึงได้กลับเข้าดำเนินกิจการใหม่อีกครั้งหนึ่ง

ปี พ.ศ. 2484 เกิดสงครามมหาเอเชียบูรพา ประเทศไทยถูกกองทัพญี่ปุ่นเข้ายึดครอง ธุรกิจขายประกันชีวิตต้องหยุดชะงักผู้จัดการชาวต่างประเทศต้องหนีออกนอกประเทศ ต่อมาปี พ.ศ. 2485 มีบริษัทประกันชีวิตของคนไทยได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการประกันชีวิต 2 บริษัท คือ บริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด ก่อตั้งเมื่อวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2485 และบริษัท ไทยเศรษฐกิจประกันชีวิต จำกัด ก่อตั้งเมื่อวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2485 การประกันชีวิตในประเทศไทยในระยะเริ่มต้นนั้น ยังไม่มีกฎหมายควบคุมเกี่ยวกับเงินสำรองและการลงทุนตลอดจนผู้บริหารธุรกิจประกันชีวิตยังไม่เข้าใจหลักการประกันชีวิต ตัวแทนได้รับการอบรมไม่เพียงพอเพราะขาดนักวิชาการแนะนำและบริษัทของคนไทยในขณะนั้นไม่ได้มุ่งหน้าที่ทำงานอย่างจริงจัง ปี พ.ศ. 2490 สงครามสิ้นสุดลงบริษัทต่างประเทศได้กลับเข้ามาดำเนินกิจการต่อไป แต่ในขณะนั้นได้ออกกฎหมายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพิ่มเติมมาตราหนึ่ง ซึ่งกำหนดให้บริษัทที่ดำเนินธุรกิจประกันชีวิต ต้องฝากเงินไว้กับรัฐบาลมีจำนวนเท่ากับหนึ่งในสามของเบี้ยประกัน รับทุกปีจนกว่าจะครบจำนวนล้านบาท บริษัท ซันไลฟ์ แอสซิวรันส์ แห่งแคนาดา เห็นว่าไม่สามารถที่จะปฏิบัติได้จึงได้เลิกกิจการในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2492 นอกจากบริษัทของคนไทย 2 บริษัทที่เปิดดำเนินการแล้วยังมีบริษัทในต่างประเทศมาดำเนินกิจการประกันชีวิตในประเทศไทยอีก คือ บริษัท เฟเดอร์เรลไลฟ์ แห่งออนตาริโอ แคนาดา บริษัท ไชน่า อันเดอร์ไรเตอร์ บริษัท เกรท อีสเทอร์นไลฟ์ บริษัท ยูเอสไลฟ์ แห่งนิวยอร์ก ต่อมาบริษัทเหล่านี้ได้เลิกกิจการไปในที่สุด

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ธุรกิจประกันชีวิตเฟื่องฟูขึ้น บริษัท ไทยประสิทธิ์ประกันภัย และคลังสินค้า จำกัด ได้จดทะเบียนและดำเนินธุรกิจประกันภัยและประกันชีวิตขึ้นเป็นบริษัทแรก

ในปี พ.ศ. 2490 ต่อมา จึงมีบริษัทอื่นๆ เข้ามาสู่ธุรกิจประกันชีวิตเพิ่มขึ้นอีก 9 บริษัท นอกเหนือจากสาขาบริษัทต่างประเทศอีก 2 บริษัท ที่เลิกกิจการไปเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้กลับมาดำเนินธุรกิจใหม่จนถึงปลายปี พ.ศ. 2494 ทางราชการได้พิจารณาเห็นว่า บริษัทประกันชีวิตที่มีอยู่ในขณะนั้น 12 บริษัท เพียงพอต่อการให้บริการแล้วจึงงดการอนุญาตให้เปิดบริษัทประกันชีวิตนับตั้งแต่นั้นมาจนถึง ปี พ.ศ. 2519 จึงเปิดรับอนุญาตจดทะเบียนใหม่อีก 1 บริษัท คือ บริษัทไทยรับประกันภัยต่อ จำกัด ในระยะเริ่มดำเนินการของบริษัทประกันชีวิตไทยหลายบริษัท ได้ทำการโฆษณาโดยผิดหลักการ เช่น คำชวนเงินปันผลในรูปของดอกเบี้ย ฯลฯ การขายประกันในสมัยนั้นส่วนมากจะออกขายในต่างจังหวัด และในการขายมักจะใช้อิทธิพลจูงใจหรือใช้ศูนย์อิทธิพลการเสนอขายเป็นไปในรูปของการประชุมแนะนำประโยชน์ของการประกันชีวิต เมื่อเสร็จจากการประชุมแนะนำสินค้าเสร็จก็จะชักชวนให้ซื้อการขาย โดยวิธีนี้จะขายได้จำนวนหลายๆ ราย ซึ่งผู้ซื้อกรรมธรรม์เหล่านั้นอาจจะไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการประกันมากนัก ลูกค้านั้นๆ คนอาจจะซื้อด้วยความเกรงใจหรือบางคนอาจถูกบังคับซื้อ ดังนั้น อัตราการขาดอายุของกรรมธรรม์จึงค่อนข้างสูงในระยะเวลาต่อมาตัวแทนขายประกันมีความสนใจในธุรกิจประกันชีวิตอย่างแท้จริงและปรับปรุงหลักการขายให้ดีขึ้น ต่อมาปี พ.ศ. 2510 ทางราชการได้ออกพระราชบัญญัติประกันชีวิตเพื่อควบคุมการดำเนินงานของบริษัทประกันชีวิตซึ่งมีผลทำให้บริษัทประกันชีวิตเริ่มใช้หลักวิชาการมากขึ้น พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลส่งเสริมให้ธุรกิจประกันชีวิตเจริญก้าวหน้า เพราะทางราชการเข้ามาควบคุมธุรกิจให้เป็นไปตามกฎหมายมีหลักเกณฑ์การจัดเงินสำรองกรรมธรรม์ และการลงทุนให้ถูกต้อง

เดิมธุรกิจประกันชีวิตมีบริษัทประกันชีวิตในประเทศไทยซึ่งเป็นบริษัทประกันชีวิตโดยตรง 13 บริษัท และเป็นบริษัทประกันภัยต่อ 1 บริษัท ประกอบด้วย¹⁹ บริษัทพลูเด็นเชียล ทีเอสไอทีประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) บริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด บริษัท อาคเนย์ประกันภัย จำกัด บริษัท ไทยประสิทธิ์ประกันภัย จำกัด บริษัท ไทยสมุทรพาณิชย์ประกันภัย จำกัด บริษัท อินเตอร์ไลฟ์ จอห์นแชนคอค ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) บริษัท กรุงเทพประกันชีวิต จำกัด บริษัท ประกันชีวิตศรีอยุธยา จารัติน จีเอ็มซี จำกัด (มหาชน) บริษัท เมืองไทยประกันชีวิต จำกัด บริษัท สยามประกันชีวิต จำกัด บริษัท ไทยรับประกันภัยต่อ จำกัด (มหาชน) บริษัท ไทยพาณิชย์ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) บริษัท สหประกันชีวิต จำกัด และบริษัท อเมริกันอินเตอร์แนชชั่นแนล แอสซิวรันส์ จำกัด (สาขาประเทศไทย)

¹⁹ วารสารกรมการประกันภัย ครอบคลุม 18 ปี 24 มีนาคม 2540 หน้า 51.

รวม 14 บริษัทและเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2540 ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีได้มีอนุมัติให้จัดตั้งบริษัทประกันชีวิต 12 ราย ประกอบด้วย²⁰ บริษัท ไทย-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด บริษัท เจริญโภคภัณฑ์ ประกันชีวิต จำกัด บริษัท ทีพีไอ ประกันชีวิต จำกัด บริษัท ไทยเจริญ ประกันชีวิต จำกัด บริษัท ไทยยูเนียน ประกันชีวิต จำกัด บริษัท ธนชาติ ประกันชีวิต จำกัด บริษัท พรภัทร ประกันชีวิต จำกัด บริษัท วอลล์สตรีท ประกันชีวิต จำกัด บริษัท ศรีนคร ประกันชีวิต จำกัด บริษัท สยามซัมซุง ประกันชีวิต จำกัด บริษัท แอ็ดวานซ์ แอลซีวีรันส์ จำกัด และบริษัท โอเอสสภา ประกันชีวิต จำกัด

รวมกับที่มีอยู่เดิมเป็น 26 บริษัท การอนุมัติให้จัดตั้งบริษัทประกันชีวิตในครั้งนี้ สืบเนื่องมาจากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2538 อนุมัติในหลักการให้กระทรวงพาณิชย์ ดำเนินการอนุญาตให้จัดตั้งบริษัทประกันชีวิตและบริษัทประกันวินาศภัยในประเทศเพิ่มขึ้น และผู้ยื่นคำขอที่ได้รับอนุมัติให้จัดตั้งบริษัทประกันชีวิต หรือบริษัทประกันวินาศภัย จะต้องไปดำเนินการจดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชน จำกัด ให้แล้วเสร็จ ภายใน 90 วัน นับแต่วันได้รับแจ้งความเห็นชอบให้จัดตั้งบริษัทได้ และต้องยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต หรือธุรกิจประกันวินาศภัยภายใน 6 เดือน นับแต่วันที่ได้จดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัดแล้ว มิฉะนั้นจะถูกยึดเงินประกันที่วางไว้กับนายทะเบียน²¹

2.1.4 ประโยชน์ของการประกันชีวิต

การประกันชีวิตย่อมก่อให้เกิดประโยชน์แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องในสัญญาประกันชีวิตซึ่งได้แก่ ผู้เอาประกันชีวิต ผู้รับประกันชีวิต และผู้รับประโยชน์ตามสัญญา รวมทั้งยังให้ประโยชน์แก่สังคม ธุรกิจ และเศรษฐกิจของประเทศโดยส่วนรวม ประโยชน์ของการประกันชีวิตจึงสามารถจำแนกออกได้ดังต่อไปนี้ คือ

(1) ประโยชน์ต่อภาคเอกชน บุคคลและครอบครัว เป็นการแบ่งความเสียหายที่เกิดกับคนหมู่น้อยโดยเฉลี่ยความเสียหายไปยังคนส่วนใหญ่ หรือเป็นการรวมทุนเพื่อช่วยเหลือคน

²⁰ วารสารกรมการประกันภัย ครบรอบ 19 ปี 24 มีนาคม 2541 หน้า 60.

²¹ วารสารประกันภัย ฉบับที่ 86 เดือนเมษายน – มิถุนายน 2540 หน้า 11-12.

กลุ่มน้อยที่ประสบเคราะห์กรรม²²ประโยชน์ในด้านให้ความคุ้มครองจากการประกันชีวิตจะให้ความคุ้มครองแก่ผู้เอาประกันชีวิตตลอดระยะเวลาแห่งสัญญากรมธรรม์ประกันชีวิต เป็นการสร้างหลักประกันตามจำนวนเงินที่เอาประกันและเป็นการประกันความสามารถผู้ที่เป็นกำลังสำคัญหรือเป็นกำลังหลักในการหาเลี้ยงครอบครัว กล่าวคือ ถ้าผู้เอาประกันซึ่งอาจจะหมายถึงหัวหน้าครอบครัวนั้นประสบกับปัญหา เช่น เสียชีวิตหรือทุพพลภาพ บริษัทประกันชีวิตจะจ่ายเงินให้ตามจำนวนเงินที่เอาประกันชีวิต ทำให้ครอบครัวนั้นไม่ได้รับความเดือดร้อนจากการเงิน และเป็นประโยชน์ในด้านการออมทรัพย์เพราะกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบให้ความคุ้มครองตลอดชีพหรือแบบสะสมทรัพย์ ต่างมีส่วนของการออมทรัพย์ประกอบอยู่ด้วย ถ้าผู้เอาประกันทำประกันชีวิตประเภทดังกล่าวแล้ว จะทำให้ได้รับประโยชน์ในด้านการออมเป็นการออมทรัพย์อย่างสม่ำเสมอ และนอกจากนั้นผู้เอาประกันชีวิตสามารถกู้ยืมเงินมาใช้ในยามฉุกเฉินในกรณีที่กรมธรรม์มีอายุครบ 2 ปี ขึ้นไปเพราะกรมธรรม์จะเกิดมูลค่าเงินสดขึ้นจำนวนหนึ่งซึ่งจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามจำนวนปีที่ผ่านมามีผู้เอาประกันชีวิต และนอกจากนั้นการทำประกันชีวิตถือเป็นการลงทุนซื้อหลักทรัพย์ชนิดหนึ่งซึ่งมีข้อดีคือ ผู้เอาประกันชีวิตไม่ต้องลงทุนด้วยเงินจำนวนมากแต่เป็นการสะสมทีละเล็กทีละน้อยด้วยการฝากเบี้ยประกันตามที่กำหนดไว้โดยได้รับหลักประกันว่าต้นทุนไม่สูญหายเพราะบริษัทผู้รับประกันชีวิตจะเป็นผู้รับผิดชอบต่อการลงทุนเฉพาะกิจการที่มั่นคงและไม่เสี่ยงเท่านั้น เช่น การลงทุนในการซื้อพันธบัตรรัฐบาลเพื่อให้รัฐบาลเงินไปพัฒนาประเทศ โดยผู้เอาประกันชีวิตได้รับเงินปันผล (การประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์) ตามที่กำหนดไว้ในสัญญาประกันชีวิต

(2) ประโยชน์ต่อภาคธุรกิจ การประกันชีวิตเป็นการคุ้มครองไม่ให้ธุรกิจภาคเอกชนได้รับความกระทบกระเทือนทางการเงินและเป็นการสร้างความเชื่อถือในกับบุคคลภายนอก หรือหุ้นส่วนหากเจ้าของกิจการมรณกรรม ถ้าเจ้าของกิจการได้ทำการประกันชีวิตไว้ บริษัทประกันชีวิตจะจ่ายทดแทนให้ซึ่งเงินจำนวนดังกล่าวสามารถนำมาแก้ไขปัญหาค่าหน้าได้เป็นอย่างดีและธุรกิจสามารถประกอบการต่อไปได้ตามปกติ ดังนั้น การประกันชีวิตจึงเป็นที่นิยมกระทำกันในหมู่ผู้ประกอบการที่ต้องการกู้ยืมเงินจากธนาคารหรือสถาบันการเงิน การประกันชีวิตที่นำมาใช้สำหรับกรณีนี้ เรียกว่า การประกันชีวิตคุ้มครองธุรกิจ

²²เพิ่มบุญ แก้วเขียว, คำบรรยายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย,

นอกจากนี้ การประกันชีวิตเป็นการสร้างสวัสดิการให้กับพนักงาน เป็นการรับภาระและความรับผิดชอบของนายจ้างที่มีต่อพนักงานซึ่งจะก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของพนักงานได้ เช่น การประกันหมู่ นายจ้างอาจจะเป็นผู้ชำระเบี้ยประกันหรืออาจจะร่วมกันชำระกับลูกจ้างก็ได้เป็นการจัดสวัสดิการให้แก่พนักงานด้วยต้นทุนที่ต่ำและมีประโยชน์ทั้งทางด้านประกันสุขภาพและประกันอุบัติเหตุ และยังเป็นการสร้างสวัสดิการในรูปของเงินบำนาญ วิธีนี้นายจ้างจะโอนความรับผิดชอบที่จะต้องจ่ายเงินบำนาญให้แก่ลูกจ้างได้โดยการประกันเงินได้ประจำแบบบำนาญ

(3) ประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ เป็นการช่วยให้สังคมโดยทั่วไปมีสันติสุข มีความปลอดภัยและเป็นการแบ่งเบาภาระด้านประชาสงเคราะห์ของรัฐ และช่วยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลมีความรับผิดชอบต่อตนเองมีปัจจัยในการดำรงชีวิตโดยไม่สะดุดหรือหยุดลง การประกันชีวิตจึงเป็นการชดเชยการสูญเสียรายได้อันเนื่องมาจากการทุพพลภาพ ความชราภาพ หรือการสูญเสียชีวิต และเป็นการปลูกฝังนิสัยประหยัดให้แก่พลเมือง ทำให้ประชาชนสนใจในการเก็บออมไม่สุรุ่ยสุร่าย การประกันชีวิตจึงเป็นวิถีทางหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาปัญหาเงินเพื่อได้ นอกจากนี้ยังเป็นการสะสมทุนเพื่อการพัฒนาประเทศ เพราะเบี้ยประกันที่บริษัทได้รับฝากจากผู้เอาประกันหลังจากหักค่าใช้จ่ายต่างๆ แล้ว บริษัทจะต้องกันเงินจำนวนหนึ่งไว้เป็นเงินสำรอง เงินจำนวนนี้บริษัทจะจ่ายคืนให้แก่ผู้เอาประกันเมื่อครบกำหนดสัญญา ดังนั้น บริษัทจะต้องนำเงินสำรองนี้ไปลงทุนในกิจการที่รัฐอนุญาตให้บริษัท กระทำได้อันเป็นกิจการที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นกิจการที่มีความมั่นคงสูงในการลงทุน ทำให้ประชาชนมีงานทำ เศรษฐกิจของประเทศเจริญก้าวหน้า

2.1.5 ประเภทและแบบของการประกันชีวิต

(1) ประเภทของการประกันชีวิต (Type of Life Insurance) แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

(1.1) การประกันชีวิตประเภทสามัญ (Type of Life Insurance) หมายถึง การประกันชีวิตเป็นรายบุคคล (Individual Insurance) ซึ่งกรมธรรม์แต่ละฉบับจะให้ความคุ้มครอง

บุคคลเฉพาะรายเท่านั้น²³ การประกันชีวิตประเภทนี้ มีจุดประสงค์ที่จะกระจายความเสี่ยงในกลุ่มผู้มีรายได้ระดับปานกลางและระดับสูง การกำหนดความคุ้มครองจึงขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของแต่ละบริษัท เช่น บางบริษัทกำหนดวงเงินความคุ้มครองขั้นต่ำตั้งแต่ 10,000 บาท ขึ้นไปหรือบางบริษัทกำหนดวงเงินความคุ้มครองขั้นต่ำตั้งแต่ 100,000 บาทขึ้นไปก็ได้ จำนวนวงเงินเอาประกันจะกำหนดมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความสามารถในการชำระเบี้ยประกันของแต่ละบุคคล ส่วนการชำระเบี้ยประกันผู้เอาประกันจะชำระเบี้ยประกันเป็นรายปี ราย 6 เดือน 3 เดือน หรือรายเดือนก็ได้ ระยะเวลาในการชำระเบี้ยประกันจะสั้นหรือยาวนานขึ้นอยู่กับแบบของการประกัน การประกันประเภทนี้มีทั้งชนิดตรวจสอบสุขภาพหรือไม่ตรวจสอบสุขภาพก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของบริษัท สิทธิของตัวแทน หรือขึ้นอยู่กับสุขภาพ อาชีพ หรืออายุของผู้เอาประกัน เป็นต้น

(1.2) การประกันชีวิตประเภทอุตสาหกรรม (Industrial Life Insurance) หมายถึง การประกันชีวิตประเภทมวลชน เป็นการประกันชีวิตที่มีลักษณะคล้ายกับการประกันชีวิตประเภทสามัญ แต่การประกันชีวิตประเภทอุตสาหกรรมเป็นการประกันชีวิตที่เอื้ออำนวยให้แก่ ผู้เอาประกันชีวิตที่มีรายได้น้อยแต่ต้องการอรรถประโยชน์ เพื่อความมั่นคงที่ดีในชีวิตเพราะการประกันชีวิตประเภทนี้จะมีจำนวนเงินประกันต่อกรรมธรรม์ต่ำกว่าประเภทสามัญ วิธีการชำระเบี้ยประกันจะสามารถชำระเป็นรายเดือนหรือรายสัปดาห์ก็ได้โดยที่ผู้เอาประกันไม่ต้องตรวจสอบสุขภาพ การประกันชีวิตประเภทนี้ผู้เอาประกันที่มีอายุเท่ากัน อาชีพต่างกันจำนวนเบี้ยประกันจะเท่ากัน

(1.3) การประกันชีวิตประเภทกลุ่มหรือประเภทหมู่ (Group Life Insurance) หมายถึง การประกันชีวิตที่นายจ้างหรือเจ้าของกิจการทำประกันชีวิตให้แก่พนักงานหรือลูกจ้างในสังกัดของตน เพื่อเป็นสวัสดิการแก่พนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของกิจการ โดยบริษัทประกันชีวิตมีความรับผิดชอบที่จะต้องจ่ายเงินให้ในกรณีที่ลูกจ้างเสียชีวิตหรือประสบอุบัติเหตุตามข้อตกลง

(2) แบบของการประกันชีวิต (Life Insurance Plan) บริษัทประกันชีวิต มีรูปแบบของการประกันหลายรูปแบบ ทั้งนี้เพื่อตอบสนององวัตถุประสงค์และความจำเป็นอันหลากหลายของแต่ละบุคคล แต่ละฐานะว่าต้องการการประกันแบบใด ผลประโยชน์เป็นเช่นไร ต้องการความคุ้มครอง

²³ สมพิศ เล็กเฟื่องฟู, การขายประกันชีวิต, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรพิทยา, 2538), หน้า 33.

ครองยาวนานแค่ไหน ดังนั้น ธุรกิจการประกันชีวิตจึงได้พัฒนารูปแบบพื้นฐานของกรมธรรม์ประกันชีวิต โดยทั่วไปมีดังต่อไปนี้ คือ

(2.1) แบบให้ความคุ้มครองชั่วคราวระยะเวลา (Term Insurance) หรือเรียกว่า การประกันแบบจำกัดระยะเวลา ปัจจุบันกรมการประกันภัยเรียกการประกันชีวิตแบบนี้ว่า แบบเฉพาะกาล การประกันชั่วคราวเวลานั้นให้ความคุ้มครองแก่ผู้เอาประกันภัยในระยะที่กำหนดไว้ คือ อยู่ระหว่าง 10 ปี ถึง 20 ปี ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้เอาประกันว่าจะต้องการความคุ้มครองยาวนานแค่ไหน ดังนั้น การประกันแบบชั่วคราวจึงมีลักษณะคล้ายกับการประกันวินาศภัย กล่าวคือ ถ้าไม่มีการเสียชีวิตเกิดขึ้นระหว่างเวลาที่เอาประกันบริษัทผู้รับประกันก็ไม่ต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนแต่ประการใด²⁴

(2.2) การประกันแบบตลอดชีพ (Whole Life Insurance) หมายถึง การประกันชีวิตที่บริษัทสัญญาว่าจะจ่ายเงินตามจำนวนเอาประกันให้กับผู้รับผลประโยชน์ เมื่อผู้เอาประกันชีวิตเสียชีวิตโดยไม่คำนึงว่าจะเป็นที่ใด การประกันชีวิตแบบตลอดชีพจึงให้ความคุ้มครองแก่ผู้เอาประกันสูงโดยมีการออมทรัพย์ด้วย ซึ่งเป็นการสร้างความคุ้มครองแบบถาวรและผู้เอาประกันชีวิตจะชำระเบี้ยปานกลาง

(2.3) การประกันแบบสะสมทรัพย์ (Endowment Insurance) หมายถึง แบบของการประกันชีวิตที่ผู้รับประกันหรือบริษัทสัญญาว่าจะต้องจ่ายเงินเอาประกันให้แก่ผู้รับผลประโยชน์ ถ้าหากผู้เอาประกันชีวิตเสียชีวิตภายในเวลาที่กำหนดไว้หรือจ่ายให้แก่ผู้เอาประกันชีวิต ถ้าผู้เอาประกันชีวิตอยู่ครบตามสัญญา การประกันแบบนี้มีการกำหนดระยะเวลาไว้แน่นอน กล่าวคือ ผู้รับประกันชีวิตหรือบริษัทจะจ่ายเงินเอาประกันให้แก่ผู้รับผลประโยชน์ในกรณีที่ผู้เอาประกันชีวิตภายในกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้ หรือจ่ายให้แก่ผู้เอาประกันชีวิตเมื่อมีชีวิตอยู่ครบตามสัญญา ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการประกันแบบนี้จะมีชีวิตอยู่หรือเสียชีวิตก็จะมีการจ่ายทดแทนทั้งนั้น

(2.4) การประกันแบบเงินได้ประจำ (Annuity Insurance) หรือ การประกันเงินรายปีหรือการประกันแบบเงินบำนาญ หมายถึง สัญญาที่บริษัทประกันจะจ่ายเงินได้ประจำหรือ

²⁴ สมพิศ เล็กเฟื่องฟู, การขายประกันชีวิต, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรพิทยา, 2538), หน้า 37.

เงินบำนาญให้แก่ผู้เอาประกันตลอดชีพหรือในระยะเวลาหนึ่งๆ โดยเริ่มตั้งแต่ผู้เอาประกันชีวิตไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ เนื่องจากความชราหรือการเกษียณอายุ²⁵

นอกจากแบบของสัญญาประกันภัยที่กล่าวมาแล้วนั้นยังมีสัญญาประกันภัยอีกประเภทหนึ่งคือ สัญญาประกันอุบัติเหตุต่อร่างกาย (Personal Accident Insurance) ซึ่งยังมีปัญหาว่า จะเป็นสัญญาประกันชีวิตอีกประเภทหนึ่งหรือไม่ คือ สัญญาประกันอุบัติเหตุต่อร่างกาย เป็นสัญญาที่ผู้รับประกันภัยตกลงว่า ถ้าผู้เอาประกันต้องประสบอุบัติเหตุจนได้รับบาดเจ็บหรือทุพพลภาพหรือถึงแก่ความตาย ผู้เอาประกันจะได้รับเงินจำนวนหนึ่งตามความร้ายแรงแห่งผลที่ได้รับจากอุบัติเหตุ²⁶

ตามหลักกฎหมายของประเทศอังกฤษได้กำหนดความหมายของธุรกิจการประกันอุบัติเหตุต่อร่างกายไว้ใน The Insurance Companies Act. 1974 ว่า "ธุรกิจประกันอุบัติเหตุต่อร่างกาย หมายถึง ธุรกิจที่เกี่ยวกับการทำให้เกิดผลและเข้ารับทำสัญญาประกันภัยเพื่อความเสี่ยงของบุคคลที่ถูกเอาประกันภัยในภัยอันตรายที่เกิดขึ้น อันเป็นผลมาจากอุบัติเหตุหรืออุบัติเหตุบางประเภทที่กำหนดไว้ หรือความตายที่มาจากอุบัติเหตุบางประเภทที่กำหนดไว้ หรือกลายเป็นบุคคลที่ไร้ความสามารถที่เกิดขึ้นจากโรคร้าย หรือโรคร้ายบางประเภทที่กำหนดไว้..."

จากบทบัญญัติใน The Insurance Companies Act. 1974 ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การประกันอุบัติเหตุต่อร่างกายที่เป็นสัญญาที่ผู้เอาประกันภัย หรือตัวแทนชำระเบี้ยเงินประกันแก่ ผู้รับประกัน โดยมุ่งหมายเพื่อเอาประกันในเหตุการณ์ที่ทำให้ตกเป็นบุคคลผู้ไร้ความสามารถหรือถึงแก่ความตายอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุ และยังขยายรวมถึงการคุ้มครองผู้เอาประกันในผลร้ายที่ได้รับอันเนื่องมาจากโรคร้ายบางประเภทตามที่กำหนดไว้ด้วย การประกันอุบัติเหตุต่อร่างกายนี้มี

²⁵ สมพิศ เล็กเฟื่องฟู, การขายประกันชีวิต, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรพิทยา, 2538), หน้า 43.

²⁶ จำรัส เหมะจาร์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะประกันภัย, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ยงผลเทรดดิ้ง, 2530), หน้า 168.

ลักษณะคล้ายคลึงกับการประกันชีวิตในเรื่องที่มีโชเป็นสัญญาเพื่อการใช้เงินตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง แต่มีลักษณะเป็นสัญญาที่เป็นการใช้เงินตามที่กำหนดจำนวนแน่นอน²⁷

สำหรับในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นถือว่า การประกันอุบัติเหตุต่อร่างกาย เป็นการเสี่ยงภัยที่สืบเนื่องมาจากการประกันชีวิต²⁸ และเมื่อได้พิจารณากฎหมายประกันภัยของมลรัฐนิวยอร์ก ที่ได้ให้คำนิยามการประกันชีวิตไว้ว่า "การประกันภัยทุกประเภท ที่เกี่ยวกับเรื่องชีวิตของบุคคลและรวมถึงการประกันภัยทุกประเภท ที่เกี่ยวเนื่องกับการประกันชีวิต²⁹ หรือหมายถึงสัญญาที่สร้างขึ้นเพื่อจ่ายผลประโยชน์ใดๆ เมื่อมีการตายของบุคคลซึ่งได้เอาประกันชีวิตของเขาไว้" ประกอบกันแล้วจะเห็นได้ว่า การประกันอุบัติเหตุ นั้น ตามกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ก ถือว่าเป็นการประกันชีวิตประเภทหนึ่งนั่นเอง จึงได้มีการนำหลักต่างๆ ที่เกี่ยวกับประกันชีวิตมาใช้บังคับกับการประกันอุบัติเหตุด้วย

เมื่อพิจารณาดูตามตัวบทกฎหมายของประเทศไทยแล้วจะเห็นว่า สัญญาประกันอุบัติเหตุเป็นสัญญาประกันชีวิตชนิดหนึ่งในกรณีที่มีผู้เอาประกันเกิดอุบัติเหตุถึงแก่ความตาย เช่น อุบัติเหตุตายโดยบังเอิญ³⁰ หรือหกล้มจนทำให้หมดลูกแตกปริถึงแก่ความตาย³¹

แต่ถ้าการประกันอุบัติเหตุไม่ถึงแก่ความตายนั้น ได้มีการตกลงค่าสินไหมทดแทน ความเสียหายซึ่งคำนวณเป็นเงินได้ ความเสียหายนั้นย่อมจัดเข้าเป็นวินาศภัยอย่างหนึ่งซึ่งบังคับตามบทบัญญัติเรื่องประกันวินาศภัย คือชำระค่าทดแทนไม่เกินความเสียหายที่เป็นจริง เช่น ผู้เอา

²⁷E.R. Hardy. Personal accident, life and other insurance, (London : Butterworth & Co.(Publishers) Ltd., 1980), p.3.

²⁸ไชยยศ เหมรัชตะ, กฎหมายว่าด้วยประกันภัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2534), หน้า 380.

²⁹New York Insurance Law, Article 4, section 46.(1) ซึ่งบัญญัติไว้ว่า "Life Insurance meaning every insurance upon the lives of human beings and every insurance operating there to ..."

³⁰คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1002/2505

³¹คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 529/2513

ประกันประสบอุบัติเหตุแน่นอน ผู้รับประกันจะต้องขอให้คำรักษาพยาบาลและค่าอวัยวะปลอมให้
ดังนี้ยอมเป็นประกันวินาศภัยอย่างหนึ่ง³²

แต่การประกันอุบัติเหตุนั้น เมื่อผู้รับประกันได้ขอให้เงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ใน
สัญญาประกันอุบัติเหตุแล้ว ก็ไม่ได้รับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันในการเรียกร้องค่าเสียหายจาก
บุคคลอื่นที่ต้องรับผิดชอบในมูลละเมิด แต่สิทธิดังกล่าวนั้นโอนตกแก่ทายาทของผู้เอาประกันในการที่
จะฟ้องร้องผู้ทำละเมิดต่อไปซึ่งในส่วนี้มีลักษณะเดียวกันกับการประกันชีวิต

กล่าวโดยสรุป คือ สัญญาประกันอุบัติเหตุมีลักษณะเป็นสัญญาผสมระหว่างสัญญา
ประกันชีวิตและสัญญาประกันวินาศภัย แต่ลักษณะของสัญญาแล้วมีลักษณะที่ค่อนข้างไปทาง
สัญญาประกันชีวิตมากกว่า เพราะเป็นการใช้เงินตามจำนวนที่ได้ตกลงกันไว้ก่อน และเมื่อบริษัทผู้
รับประกันชีวิตได้จ่ายเงินให้กับผู้เอาประกันไปแล้วก็ไม่สามารถรับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันในการ
ที่เรียกร้องเอาค่าผู้ละเมิดได้ แต่สิทธิดังกล่าวนั้นยังเป็นของทายาทของผู้เอาประกันชีวิตในการที่
จะเรียกร้องทางแพ่งได้อีกทางหนึ่ง

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าประโยชน์ของการประกันชีวิตนั้นมีประโยชน์อย่างมากมาย
นับตั้งแต่เป็นหลักประกันให้กับครอบครัวในการที่จะไม่ต้องเดือดร้อนหากผู้นำครอบครัวถึงแก่มรณ
กรรมก่อนเวลาอันสมควรหรือเป็นหลักประกันในกรณีที่ผู้เอาประกันไม่สามารถประกอบกิจการ
งานได้หากต้องประสบอุบัติเหตุ หรือในกรณียามแก่ชรา และนอกจากนั้นยังเป็นประโยชน์ต่อระบบ
เศรษฐกิจ สังคม และประเทศชาติเป็นอย่างมาก แต่ในปัจจุบันนี้มีอาชญากรบางกลุ่มที่ได้เข้ามา
ก่ออาชญากรรมโดยการฉ้อโกงการประกันชีวิตทำให้บุคคลที่กระทำการประกันชีวิตด้วยความ
สุจริตใจเสียประโยชน์อย่างมากมาย เป็นผลเสียต่อธุรกิจการประกันชีวิตอย่างมหาดล ทำให้
ประชาชนทั่วไปขาดความเชื่อถือในธุรกิจประเภทนี้ และหากไม่มีการแก้ไขอย่างเร่งด่วนธุรกิจเกี่ยว
กับการประกันชีวิตอาจล่มสลายเหมือนกับเกี่ยวกับเงินทุนดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งผู้เขียนจะได้
กล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไป

³² ไชยยศ เหมะรัชตะ, ย่อหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกันภัย, (กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2536), พิมพ์ครั้งที่ 4 หน้า 4.

2.2 สภาพปัญหาเกี่ยวกับการประกันชีวิต

สัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาการเสี่ยงโชค (Aleatory contract contract Aleatoire) เพราะการชำระหนี้ตามสัญญานั้นจะกระทำก็ต่อเมื่อมีเหตุการณ์อันไม่แน่นอนเกิดขึ้น ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะไม่ชำระหนี้โดยอ้างว่าหนี้ของอีกฝ่ายหนึ่งไม่แน่นอนนั้นไม่ได้³³ กล่าวคือ ฝ่ายผู้รับประกันชีวิตจะต้องชำระเงินค่าทดแทนเมื่อผู้เอาประกันชีวิตมรณกรรมหรืออยู่ครบตามสัญญาที่ตกลงกันได้ และฝ่ายผู้เอาประกันชีวิตจะต้องชำระเบี้ยประกันชีวิตเสมอ

2.2.1 สภาพปัญหาในการดำเนินธุรกิจประกันชีวิตในปัจจุบัน

(1) การเข้าทำสัญญาประกันชีวิต

ในปัจจุบันส่วนมากตัวแทนหรือนายหน้าประกันชีวิตจะเป็นผู้ไปติดต่อกับประชาชนทั่วไปเพื่อให้เข้ามาทำสัญญาประกันชีวิต ซึ่งผู้เอาประกันชีวิตไม่ได้ทำสัญญาต่อหน้าผู้รับประกันชีวิตโดยตรง ซึ่งมีวิธีการดังนี้

(1.1) ผู้ขอเอาประกันชีวิต กรอกข้อความใบคำขอเอาประกันชีวิต ซึ่งใบคำขอเอาประกันชีวิต เป็นเอกสารแบบฟอร์มที่บริษัทประกันชีวิตจัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้ขอทำประกันชีวิตกรอกข้อความเพื่อที่จะให้บริษัทได้รับทราบข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้สมัครขอทำประกันชีวิตโดยข้อมูลที่ผู้ขอทำประกันชีวิตต้องกรอกในใบคำขอทำประกันชีวิตนั้นเริ่มตั้งแต่ ชื่อ ที่อยู่ อายุ วันเกิด สถานะทางครอบครัว จำนวนเงินเอาประกัน ระยะเวลาประกัน ประวัติการทำประกันชีวิตในอดีต สถานที่ติดต่อ อาชีพตำแหน่งหน้าที่ ลักษณะธุรกิจ รายได้ แบบประกันชีวิต และความคุ้มครองอื่นที่ต้องการชื่อ ชื่อผู้รับประโยชน์ เป็นต้น คำขอเอาประกันชีวิตนี้เป็นส่วนสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาประกันชีวิต บริษัทจำเป็นต้องได้ข้อมูลเหล่านี้เพื่อใช้ในการประกอบการพิจารณารับประกันชีวิตโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ อาชีพ ตำแหน่ง อายุ เพศ งานอดิเรก (งานอดิเรกบางประเภทจะทำให้ผู้ขอเอาประกันชีวิตมีปัญหาการเสี่ยงภัยสูงกว่าปกติ เช่น ชีมน้ำ ดำน้ำ) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับประโยชน์กับผู้เอาประกันชีวิต ประวัติการทำประกันชีวิตว่า ปัจจุบันมีกรรมกรรมประกันชีวิตที่มีผลบังคับอยู่หรือไม่ ทนประกันเท่าใด เคยถูกปฏิเสธเคยถูกเลื่อนการรับ

³³ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539), หน้า 16

ประกันภัยหรือเคยถูกเพิ่มอัตราเบี้ยประกันภัยจากบริษัทประกันชีวิตอื่นหรือไม่ เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้บริษัทประกันชีวิตจะใช้เป็นส่วนประกอบสำคัญในการพิจารณาคำขอเอาประกันชีวิตว่าบริษัทสามารถจะรับประกันชีวิตบุคคลนั้นในอัตราปกติได้หรือไม่

(1.2) ผู้ขอเอาประกันชีวิต กรอกข้อความในใบแถลงสุขภาพ ในการพิจารณารับประกันชีวิต นอกจากข้อมูลในใบคำขอเอาประกันชีวิตแล้ว บริษัทจำเป็นต้องทราบประวัติสุขภาพของผู้ขอเอาประกันชีวิตและประวัติสุขภาพของครอบครัวอีกด้วย การแถลงสุขภาพนี้มีวิธีปฏิบัติแยกเป็น 2 กรณี คือ กรณีที่ไม่มีแพทย์ตรวจสุขภาพ และกรณีที่มีแพทย์ตรวจสุขภาพ สำหรับผู้ขอเอาประกันชีวิตในประเภท อุตสาหกรรม โดยปกติจะไม่ต้องรับการตรวจสุขภาพเนื่องจากจำนวนเงินเอาประกันภัยค่อนข้างน้อยการแถลงเกี่ยวกับประวัติและสุขภาพจึงมักจะรวมกันอยู่ในเอกสารใบคำขอเอาประกันชีวิตนั่นเอง แต่ในกรณีที่เป็นประเภทสามัญในปัจจุบัน บริษัทประกันชีวิตจะยินยอมพิจารณารับประกันชีวิตของผู้ขอเอาประกันโดยไม่จำเป็นต้องมีการตรวจสุขภาพ ถ้าหากผู้ขอเอาประกันมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้บางประการ เช่น มีอายุไม่เกิน 45 หรือ 50 ปี ขอเอาประกันเป็นจำนวนไม่เกิน 500,000 บาท และสถานะทางสุขภาพสมบูรณ์ ข้อกำหนดเหล่านี้ อาจแตกต่างกันได้ตามแต่บริษัทจะกำหนดขึ้นให้เหมาะสม ถ้าผู้เอาประกันชีวิตมีคุณสมบัติตามที่กำหนดดังกล่าว ผู้ขอเอาประกันจะต้องกรอกข้อความในเอกสาร "ใบคำแถลงสุขภาพในกรณีไม่มีการตรวจสุขภาพ" ซึ่งคำถามในใบคำแถลงสุขภาพ ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับส่วนสูง น้ำหนัก ความสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจ การเสพยาหรือสารเสพติด โรคต่างๆ เช่น วัณโรค โรคตับ โรคหัวใจ ระบบประสาท เบาหวาน ความดันโลหิตสูง มะเร็ง เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้ถามถึงผลการตรวจสุขภาพ เอกซเรย์ การตรวจหัวใจด้วยคลื่นไฟฟ้า การตรวจเลือด การได้รับการผ่าตัด หรือการรักษาอื่นๆ ในช่วงเวลาที่ผ่านมา สำหรับสตรีอาจมีคำถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ กับการมีอาการผิดปกติของอวัยวะต่างๆ เพิ่มเติมด้วย ข้อมูลในใบแถลงสุขภาพของผู้เอาประกันชีวิตนี้เป็นข้อมูลที่สำคัญมากต่อการที่บริษัทจะพิจารณาว่า จะสามารถรับประกันผู้ขอทำประกันชีวิตรายนี้ได้ ในอัตราปกติหรือไม่ หรืออาจจะต้องรับโดยการเพิ่มเบี้ยประกันชีวิต หรือปฏิเสธการรับประกันชีวิต

(1.3) ผู้ขอเอาประกันชีวิต จะต้องกรอกข้อความและตอบคำถามต่างๆ ในใบคำขอเอาประกันชีวิต และใบแถลงสุขภาพให้ถูกต้องและตรงกับความเป็นจริงทุกข้อ ในกรณีที่ตัวแทนประกันชีวิตหรือผู้อื่นเป็นผู้กรอกให้ ก็ควรอ่านข้อความนั้นเสียก่อน ถ้าไม่ตรงกับความเป็นจริงให้ทักท้วงและแก้ไขให้ถูกต้อง เนื่องจากการประกันชีวิตนั้นอาศัยหลักความซื่อสัตย์สุจริตต่อกันเป็นพื้นฐานในการทำสัญญา

ในกรณีผู้ขอเอาประกันชีวิต มีอายุเกินกว่าที่บริษัทประกันชีวิตกำหนดหรือขอเอาประกันชีวิตเป็นจำนวนเงินสูงกว่าที่บริษัทกำหนด ผู้ขอเอาประกันชีวิตก็จำเป็นต้องได้รับการตรวจสุขภาพจากแพทย์ผู้ได้รับการแต่งตั้งจากบริษัท การแถลงรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติและสุขภาพของผู้เอาประกันชีวิตยังคงต้องทำเช่นเดียวกัน แต่แพทย์ผู้ตรวจสุขภาพจะทำหน้าที่เป็นผู้ถามคำถามและบันทึกคำตอบของผู้เอาประกันชีวิตลงในเอกสารของบริษัทโดยผู้ขอเอาประกันชีวิตต้องลงนามรับรองความถูกต้องของข้อความที่แพทย์บันทึกไว้ต่อหน้าแพทย์ผู้ตรวจ การแถลงคำกล่าวนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาประกันชีวิตเช่นเดียวกับใบคำขอเอาประกันชีวิตที่ได้กล่าวมาแล้ว

นอกจากคำบันทึกข้อความที่ผู้ขอเอาประกันชีวิตตอบแก่แพทย์ผู้ตรวจแล้ว จะต้องทำหน้าที่ตรวจสุขภาพของผู้เอาประกันชีวิตตามแบบที่บริษัทกำหนดด้วย เพื่อให้บริษัทได้ทราบสถานะทางสุขภาพในปัจจุบันของผู้เอาประกันชีวิตมาประกอบพิจารณา ประเมินและจัดระดับความเสี่ยงภัยในกรณีที่จำนวนเงินที่ขอเอาประกันสูงมาก เช่น 5 ล้าน 10 ล้าน บริษัทอาจให้ผู้ขอเอาประกันชีวิตได้รับการตรวจเพิ่มเติมเป็นพิเศษ เช่น เอกซเรย์ทรวงอก การตรวจหัวใจด้วยเครื่องไฟฟ้า ตรวจเลือด ฯลฯ

(1.4) เมื่อตัวแทนหรือนายหน้าประกันชีวิตนำใบขอเอาประกันชีวิตและใบแถลงสุขภาพเสนอมาที่บริษัทผู้รับประกันชีวิตแล้ว บริษัทประกันชีวิตจะพิจารณาคัดเลือกภัย โดยอาศัยหลักเฉลี่ยการเสี่ยงภัยมาคำนวณอัตราส่วนเฉลี่ยความเสี่ยง (เบี้ยประกันภัย) ของบุคคลต่างๆ ตามข้อมูลของผู้เอาประกันชีวิต ซึ่งการคำนวณอัตราเบี้ยประกันภัยจะอาศัยสถิติมรณะเป็นพื้นฐานหลักนั้น ทำให้บริษัทประกันชีวิตต้องทำการคัดเลือกภัย คือ คัดเลือกผู้เอาประกันชีวิตที่มีสภาพความเสี่ยงได้มาตรฐานที่กำหนดไว้เท่านั้นที่จะมีสิทธิชำระเบี้ยประกันชีวิตในอัตราเบี้ยประกันชีวิตปกติ ถ้าปรากฏว่าผู้เอาประกันชีวิตรายใดมีสถานะความเสี่ยงสูงกว่ามาตรฐาน บริษัทจะปรับเบี้ยประกันเพิ่มขึ้นให้เหมาะสมกับความเสี่ยงสูงกว่าปกตินั้น และถ้าความเสี่ยงสูงถึงระดับที่บริษัทไม่สามารถรับเสี่ยงภัยได้ จำเป็นต้องปฏิเสธการรับประกันชีวิตนั้น ตัวอย่าง กรณีที่บริษัทไม่สามารถจะรับเสี่ยงภัยได้ เช่น ผู้ป่วยเป็นโรคมะเร็ง โรคตับแข็ง โรคตับอักเสบเรื้อรัง โรคไตพิการ โรคหัวใจบางชนิด โรคจิต และโรคร้ายแรงอื่นๆ เป็นต้น ส่วนผู้ที่ป่วยเป็นโรคที่มีความรุนแรงน้อยกว่า แต่ก็ทำให้สถานะความเสี่ยงสูงกว่าปกติ ก็จำเป็นต้องกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติม เช่น เรียกเก็บเบี้ยประกันสูงขึ้นให้เหมาะสมกับความเสี่ยงของภัยนั้น เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในระหว่างผู้เอาประกันชีวิตด้วยกันเอง

การที่บริษัทประกันชีวิตจะทำการคัดเลือกภัยและการคำนวณเบี้ยประกันชีวิตของผู้เอาประกันชีวิตแต่ละรายได้อย่างถูกต้องและยุติธรรมนั้น บริษัทประกันชีวิตจำเป็นต้องอาศัย

ข้อมูลเบื้องต้นจากคำแถลงของผู้เอาประกันชีวิต จากการกรอกข้อความในใบคำเอาประกันชีวิต และแถลงรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติของตนเองในด้านสุขภาพทั้งอดีตและปัจจุบัน ไม่ว่าจะการประกันชีวิตนั้นจะกำหนดให้มีแพทย์ตรวจสุขภาพด้วยหรือไม่การแถลงรายละเอียดดังกล่าวจำเป็นต้องเป็นไปตามหลักสุจริตอย่างยิ่ง ในปัจจุบัน บริษัทประกันชีวิตส่วนใหญ่ทั่วโลก ยินยอมให้มีการทำประกันชีวิตได้ โดยไม่ต้องให้แพทย์ตรวจสุขภาพ ทั้งนี้โดยวางหลักเกณฑ์ไว้ว่า ผู้ขอเอาประกันชีวิตจะต้องมีอายุไม่เกินกว่าอายุที่บริษัทกำหนดซึ่งแบ่งเป็นหลายระดับและจำนวนเงินเอาประกันจะต้องไม่เกินจำนวนเงินที่บริษัทกำหนดไว้ในแต่ละระดับอายุซึ่งจะเป็นจำนวนเงินที่ไม่สูงมากนัก เป็นการช่วยให้ผู้ขอเอาประกันชีวิตได้รับความสะดวกทั้งประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายได้มาก ผู้ขอเอาประกันชีวิตเพียงแต่แถลงรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติส่วนตัวทางด้านสุขภาพทั้งในอดีตและในปัจจุบันตามความเป็นจริงบริษัทก็สามารถนำข้อมูลเหล่านี้ มาคำนวณเบี้ยประกันชีวิต และพิจารณารับประกันได้ ฉะนั้น หลักเรื่องความสุจริตอย่างยิ่งและหน้าที่ของผู้ขอเอาประกันชีวิตต้องแถลงความจริงให้บริษัททราบจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

ในกรณีที่มีการกำหนดให้มีการตรวจสุขภาพโดยแพทย์ ความสำคัญในเรื่องการแถลงความจริงของผู้ขอเอาประกันชีวิต ยังมีอยู่ตลอดเวลาทั้งนี้เพราะประวัติเรื่องสุขภาพและความเจ็บป่วย การตรวจ การรักษาทั้งในอดีตและในปัจจุบันของผู้ขอเอาประกันนั้น ผู้ขอเอาประกันชีวิตเป็นผู้รู้ความจริงทั้งหมดเพียงผู้เดียว ถ้าผู้ขอเอาประกันไม่แถลงความจริงเหล่านั้นให้แพทย์ผู้ตรวจได้ทราบ แพทย์ก็ไม่มีโอกาสได้ทราบ ถึงการกระทำการตรวจก็อาจไม่พบสิ่งที่ผู้ขอเอาประกันเคยป่วย หรือเคยรักษามาก่อน เพราะโดยปกติแพทย์ผู้ตรวจก็มีโอกาสใช้เพียงอุปกรณ์ การตรวจขั้นต้น และใช้เวลาไม่มากนัก ถ้าผู้ขอเอาประกันไม่ได้แถลงให้ทราบว่าเคยมีประวัติการป่วย การรักษา โรคใดโรคหนึ่งในอดีตมาก่อน อันอาจจะทำให้มีความเสี่ยงสูงขึ้น หรือมีผลกระทบถึงความยืนยาวของชีวิตในอนาคตของผู้เอาประกันชีวิตแล้ว แพทย์ที่จะทำการตรวจสถานะสุขภาพต่างๆ ไป ของผู้เอาประกันในขณะนั้น ตามวิธีการปกติของการตรวจสุขภาพร่างกายที่กำหนดไว้เป็นมาตรฐานเท่านั้น การที่ผู้ขอเอาประกันชีวิตไม่ทำหน้าที่แถลงความจริงทั้งหมดให้แพทย์ทราบ และถือว่าเป็นหน้าที่ของแพทย์ที่จะตรวจเอาเองให้พบความจริงที่ผู้ขอเอาประกันไม่แถลงหรือปกปิดไว้ ซึ่งผิดหลักการเรื่องสุจริตเป็นอย่างยิ่งที่ได้กล่าวมาแล้ว ในทางปฏิบัติไม่สามารถจะทำได้ เนื่องจากการตรวจร่างกายโดยละเอียดอุปกรณ์พร้อมมูล และต้องใช้เวลาหลายวัน ต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก จึงมีข้อจำกัดในทางปฏิบัติเป็นอันมาก ทั้งในแง่ความสะดวกในการเข้าไปรับการตรวจอย่างละเอียดเช่นนั้น และทั้งในด้านค่าใช้จ่ายที่สูงมากจนอาจเกินความสามารถที่จะรับค่าใช้จ่ายนั้นได้ ในกรณีที่ผู้ขอเอาประกันชีวิตได้แถลงข้อความจริงต่อแพทย์ผู้ตรวจว่าเคยมีประวัติการรักษา

โรคใดโรคหนึ่งในอดีตมาแล้ว ผู้ที่ทำหน้าที่พิจารณารับประกันอาจขอให้ผู้ขอเอาประกันชีวิตได้รับการตรวจเพิ่มเติมเฉพาะเรื่องนั้นๆ เพื่อให้รู้สถานะปัจจุบันให้ชัดเจนขึ้น และสามารถกำหนดเบี้ยประกันชีวิตได้อย่างถูกต้องและยุติธรรม ฉะนั้น การแถลงข้อความจริงของผู้เอาประกันชีวิตซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง ถึงแม้จะมีการตรวจสอบสุขภาพโดยแพทย์ด้วยก็ตาม

(1.5) เมื่อบริษัทประกันชีวิตได้พิจารณาคำขอเอาประกันชีวิต ใบแถลงสุขภาพ และเอกสารอื่นๆ และบริษัทไม่สามารถจะรับประกันชีวิตในอัตราเบี้ยประกันปกติได้ หรือหากมีการเพิ่มเบี้ยประกันชีวิตอันเนื่องมาจากสุขภาพหรืออาชีพก็ดี สัญญาจะไม่เกิดขึ้น บริษัทจะแจ้งให้ผู้ขอเอาประกันชีวิตทราบถึงผลการพิจารณาของบริษัทให้ผู้ขอเอาประกันชีวิตทราบ เมื่อผู้เอาประกันชีวิตตอบรับ และชำระเบี้ยประกันชีวิตในอัตราที่บริษัทแจ้งให้ทราบแล้ว สัญญาจึงเกิดขึ้น และบริษัทจะออกกรมธรรม์ให้ผู้เอาประกันชีวิตไว้เป็นหลักฐาน

(2) ปัญหาความบกพร่องที่เกิดกับการประกันชีวิตมีทั้ง 2 ฝ่าย คือฝ่ายผู้เอาประกันชีวิต และฝ่ายผู้รับประกันชีวิต ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้คือ

(2.1) ฝ่ายผู้เอาประกันชีวิต

(2.1.1) ในกรณีที่เอาประกันชีวิตบุคคลอื่น ผู้เอาประกันชีวิตหลงกลวง ผู้รับประกันชีวิตว่า บุคคลที่ถูกเอาประกันชีวิตนั้นมีส่วนได้เสียที่อาจเอาประกันภัยได้กับตน เช่น ผู้เอาประกันชีวิตอ้างว่าเป็นหลานของผู้ถูกเอาประกันชีวิต ตัวอย่าง ดังคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1366/2509

(2.1.2) ผู้เอาประกันชีวิตปกปิดความเจ็บป่วยของตนเอง เช่น ผู้เอาประกันชีวิตปกปิดความเจ็บป่วยที่ตนเองเป็นมะเร็งในเม็ดเลือดขาวอยู่ก่อนแล้วก่อนที่จะเข้าทำสัญญาประกันชีวิต ดังคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 355/2505 หรือผู้เอาประกันชีวิตปกปิดปกปิดความเจ็บป่วยที่ตนเองเป็นโรคเบาหวาน และโรคตับแข็งอยู่ก่อนแล้วก่อนที่จะเข้าทำสัญญาประกันชีวิต ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2397/2536 หรือปกปิดความเจ็บป่วยที่ตนเองเป็นโรคความดันโลหิตสูงซึ่งไม่มีทางรักษาให้หายได้อยู่ก่อนแล้วก่อนที่จะเข้าทำสัญญาประกันชีวิต ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 599/2537 หรือในอีกหลายคดีที่ไม่มีการฟ้องร้องขึ้นสู่ศาลซึ่งบริษัทประกันชีวิตบอกเลิกสัญญาไป

(2.1.3) การปกปิดความตายของผู้เอาประกันชีวิตโดยหลงกลวงผู้รับประกันชีวิตว่า ผู้เอาประกันชีวิตนั้นถึงแก่ความตายแล้ว ซึ่งความเป็นจริงยังไม่ตาย โดยการปกปิด

หลอกหลวงนั้นหวังจะได้เงินจากการประกันชีวิต เช่นดังที่เป็นข่าวในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับที่ 17,929 วันเสาร์ที่ 14 พฤศจิกายน 2541 ซึ่งผู้เอาประกันชีวิตได้แก้มองวางแผนมีการเอาศพคนอื่นมาเผาโดยใช้ยางรถยนต์เผาแล้วถอดนาฬิกาข้อมือของตนใส่ในกองไฟนั้นเพื่อให้คนอื่นเข้าใจผิดคิดว่าผู้เอาประกันชีวิตได้เสียชีวิตไปแล้วเพื่อที่จะได้ให้ผู้รับประโยชน์ซึ่งเป็ภรรยาของตนไปรับเงินจากบริษัทประกันชีวิต โดยที่ทั้งสองได้มีการวางแผนเพื่อที่จะโกงบริษัทประกันชีวิต และยังมีกรม่าผู้ซึ่งเป็นพี่ชายภรรยาของตนเพื่อหวังจะให้ภรรยาของตนซึ่งเป็นผู้รับประโยชน์ได้รับเงินประกันชีวิตจากการเอาประกันชีวิตพี่ชายของตนด้วย³⁴

(2.1.4) การที่ผู้เอาประกันชีวิตได้เอาประกันชีวิตคนอื่นแล้วให้บุคคลที่สามฆ่าผู้ถูกเอาประกันชีวิตเพื่อหวังจะได้รับเงินจากการประกันชีวิต ดังเช่นคดีข่าวในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับที่ 17,929 วันเสาร์ที่ 14 พฤศจิกายน 2541 ผู้เอาประกันชีวิตได้เอาประกันชีวิตของพี่ชายของตนเองโดยระบุให้ตนเองเป็นผู้รับประโยชน์และต่อมาสามีของผู้เอาประกันชีวิตได้ฆ่าผู้ถูกเอาประกันชีวิตซึ่งมีฐานะเป็นพี่ภรรยาของตน โดยเพื่อหวังให้ภรรยาของตนซึ่งเป็นผู้รับประโยชน์ได้รับเงินจากบริษัทประกันชีวิต

(2.1.5) กรณีที่ผู้รับประโยชน์รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ฆ่าผู้เอาประกันชีวิตเพื่อหวังเงินจากการประกันชีวิต ตามที่เป็นข่าวในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับที่ 14807 วันพฤหัสบดีที่ 6 สิงหาคม 2541 ซึ่งผู้ตายได้ทำประกันชีวิต ไว้โดยระบุให้ภรรยาและลูกสาว วัย 7 ปีเป็นผู้รับประโยชน์ ต่อมาภรรยาหวังที่จะได้เงินจากการประกันชีวิตของสามี จึงมีการไปจ้างมือปืนรับจ้างมาเพื่อฆ่าสามีเพื่อที่ตนและลูกสาวจะได้รับเงินจากการประกันชีวิตนั้น หรือในกรณีที่เป็นข่าวในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับที่ 17,929 วันเสาร์ที่ 14 พฤศจิกายน 2541 ซึ่งผู้ตายได้ทำประกันชีวิตไว้โดยระบุให้ภรรยา และลูกสาวเป็นผู้รับประโยชน์ ซึ่งต่อมาภรรยา ลูกสาวและลูกชายได้ร่วมกันฆ่าผู้เอาประกันชีวิตเพื่อมุ่งหวังที่จะได้รับประโยชน์จากเงินประกันชีวิต

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าเป็นการทุจริตของฝ่ายผู้เอาประกันชีวิตที่มุ่งหวังจะได้เงินจากสัญญาประกันชีวิต ซึ่งการซื้อโงงการประกันชีวิตนั้นมีผลเสียหายมากกว่าการประกันวินาศภัยเพราะการซื้อโงงนั้นถึงกับฆ่าผู้เอาประกันชีวิต หรือผู้ถูกเอาประกันชีวิต ส่วนหนึ่งของการปัญหาเช่นนี้เกิดจากการความไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายที่มีอยู่ และอีกส่วนหนึ่งก็คือ ผู้เอาประกันชีวิต ผู้รับประโยชน์ หรือบุคคลทั่วไป ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการทำประกันชีวิตดีพอ

³⁴ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับที่ 17,929 วันเสาร์ที่ 14 พฤศจิกายน 2541 หน้า 1.

(2.2) ฝ่ายผู้รับประกันชีวิต

(2.2.1) บริษัทผู้รับประกันชีวิตพยายามที่จะยกเงื่อนไขต่างๆ ขึ้นมาอ้างเพื่อที่จะไม่ต้องชำระเงินตามสัญญาหรือประวิงการจ่ายเงินตามสัญญาที่ได้ตกลงกันไว้ตามกรมธรรม์ประกันชีวิตโดยอ้างเงื่อนไขต่างๆ เช่น ผู้รับประกันชีวิตอ้างว่าโรคที่ซึ่งเป็นบิดาและเป็นผู้รับประกันชีวิต ดั่งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 654/2535 หรือผู้รับประกันชีวิตอ้างว่าผู้เอาประกันชีวิตไม่ชำระเบี้ยประกันชีวิตตามกำหนดเวลาเพื่อที่จะเป็นเหตุผลที่จะไม่ต้องชำระเงินตามสัญญา ดั่งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5884/2533 หรือผู้รับประกันชีวิตอ้างว่าสัญญาประกันชีวิตเป็นโมฆะเพราะผู้เอาประกันชีวิตตายก่อนที่ผู้รับประกันชีวิตจะตกลงรับประกันชีวิต ดั่งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 532/2500 หรือผู้รับประกันชีวิตอ้างว่าผู้เอาประกันชีวิตปกปิดการเจ็บป่วยเรื่องเคยเป็นโรคติดต่อซึ่งความจริงโรคติดต่อไม่ใช่โรคที่ร้ายแรง ดั่งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3728/2530 หรือผู้รับประกันชีวิตอ้างว่าการที่ผู้รับประกันชีวิตถูกฆาตกรรมนั้นไม่ใช่อุบัติเหตุซึ่งจะเป็นเหตุให้ผู้รับประกันชีวิตจะต้องจ่ายค่าทดแทนเพิ่มขึ้น ดั่งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1002/2505 หรือผู้รับประกันชีวิตอ้างว่าผู้เอาประกันชีวิตปกปิดการเจ็บป่วยเรื่องเคยเป็นโรคได้เลื่อนซึ่งความจริงโรคได้เลื่อนไม่ใช่โรคที่ร้ายแรง ดั่งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 715/2513 หรือในกรณีอีกหลายกรณีที่บริษัทบอกเลิกสัญญาแล้วไม่มีการฟ้องคดีขึ้นสู่ศาลเพราะสาเหตุเนื่องจากทนายของฝ่ายผู้เอาประกันชีวิต หรือผู้รับประกันชีวิต หรือผู้สืบสิทธิ ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการฟ้องร้องคดี หรือแม้กระทั่งจะไปร้องเรียนกับกรมการประกันภัย เพราะจากสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในปัจจุบันนั้น ผู้เอาประกันชีวิตคือผู้เป็นกำลังหลักของการหาเลี้ยงครอบครัว เป็นผู้มีความรู้ในหลายๆ ในการทำประกันชีวิตนี้ผู้เอาประกันชีวิตมีความห่วงใย ในครอบครัวหรือผู้รับประกันชีวิตจากการทำงานประกันชีวิตซึ่งเป็นคนที่มีความสามารถน้อยกว่าผู้เอาประกันชีวิต ดังนั้น เมื่อมีการทำสัญญาประกันชีวิตแล้วผู้เอาประกันชีวิตถึงแก่ความตายแล้ว ความเท่าเทียมของผู้รับประกันชีวิตหรือผู้สืบสิทธิของเขา จึงน้อยกว่าบริษัทผู้รับประกันชีวิตหรือไม่มีความรู้เรื่องการประกันชีวิตเลย และที่เห็นอีกอย่างคือเมื่อมีการร้องเรียนของฝ่ายผู้เอาประกันชีวิต หากบริษัทประกันชีวิตเป็นฝ่ายผิด บริษัทประกันชีวิตก็ขอไกล่เกลี่ย ยอมชดใช้ให้และไม่มีการดำเนินคดีกัน ซึ่งหากไม่มีการร้องเรียนแล้วบริษัทประกันชีวิตก็ไม่ต้องจ่ายเงินตามสัญญา เพียงแต่คืนเบี้ยประกันชีวิตที่รับมาแล้วคืนให้ไปเท่านั้น

(2.2.2) ผู้รับประกันชีวิตไม่ชวนขายที่จะบอกเลิกสัญญาประกันชีวิต เมื่อรู้ว่าสัญญาประกันชีวิตนั้นเป็นโมฆะกรรมจะมีการปล่อยให้สัญญาประกันชีวิตนั้นเป็นโมฆะเรื่อยมาและมีการเก็บเบี้ยประกันชีวิตเรื่อยๆ มา จนกระทั่งใกล้จะครบ 5 ปี นับแต่วันทำสัญญาหรือ

เมื่อผู้เอาประกันชีวิตถึงแก่ความตายแล้ว จึงมีการบอกเลิกสัญญาภายในกำหนด 1 เดือน³⁵ เพื่อที่บริษัทประกันชีวิตจะไม่ต้องจ่ายเงินตามสัญญาประกันชีวิต และเมื่อบอกเลิกสัญญาประกันชีวิตแล้วทำให้สัญญาประกันชีวิตตกเป็นโมฆะแล้วบริษัทประกันชีวิตก็เพียงคืนเบี้ยประกันชีวิตที่รับมาทั้งหมดนั้นคืนแก่ผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้รับประโยชน์หรือผู้สืบสิทธิของเขาเท่านั้น ไม่มีการชำระดอกเบี้ยให้แต่อย่างใด จึงเป็นลักษณะที่ว่าบริษัทประกันชีวิตมีเงินหมุนเวียนในบริษัทโดยไม่ต้องจ่ายดอกเบี้ย ซึ่งการกระทำลักษณะดังกล่าวเป็นการเอาเปรียบผู้เอาประกันชีวิตและประชาชนโดยทั่วไปที่กระทำการโดยสุจริต

จากปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งฝ่ายผู้เอาประกันชีวิต และฝ่ายผู้รับประกันชีวิตซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญเพราะการประกันชีวิตนั้นเป็นเรื่องความเป็นอยู่ของมหาชน หากมีการขู่โงกการประกันชีวิตเกิดขึ้นแล้วความสูญเสียที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่เป็นการสูญเสียที่เกิดกับผู้ร่วมเสี่ยงภัยทุกคน เป็นการสูญเสียที่เกิดต่อเศรษฐกิจ สังคมประเทศชาติ และการขู่โงกประกันชีวิตนี้ถือว่าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่จะต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน และอีกประเด็นหนึ่งการขู่โงกการประกันชีวิตนั้นจะมีความรุนแรงมากกว่าการประกันวินาศภัยหลายเท่าตัวเพราะการขู่โงกประกันชีวิตนั้นอาจหมายถึงชีวิตของผู้เอาประกันชีวิต หรือของผู้ถูกเอาประกันชีวิต ซึ่งผู้เขียนจะได้เปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการประกันชีวิตกับการประกันวินาศภัย ดังนี้

2.2.2 ความแตกต่างระหว่างประกันชีวิตกับประกันวินาศภัย

แม้จะถือว่าการประกันชีวิตเป็นการประกันภัยประเภทหนึ่ง แต่ก็มีข้อแตกต่างกับการประกันวินาศภัยหลายประการดังนี้

(1) แตกต่างกันโดยลักษณะของสัญญา 2 ประเภทนี้ สัญญาประกันวินาศภัยเป็นสัญญามุ่งหมายที่จะชดใช้ค่าทดแทนความเสียหายอันเกิดแก่เจ้าของทรัพย์สินในกรณีที่เกิดวินาศภัยทำให้ทรัพย์สินต้องพินาศ สูญหายหรือบุบสลาย เสียมราคา โดยคำนวณการชดใช้ตามความเสียหายที่แท้จริง แต่ไม่เกินจำนวนที่เอาประกันภัยไว้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

³⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 685 วรรคสอง "ถ้ามิได้ใช้สิทธิบอกล้างภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ผู้รับประกันภัยทราบมูลอันจะบอกล้างได้ก็ดี หรือมิได้ใช้สิทธินั้นภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ทำสัญญาก็ดี ท่านว่าสิทธินั้นเป็นอันระงับไป"

มาตรา 877 ส่วนสัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาใช้เงินแน่นอนจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้เอาประกันชีวิต หรือผู้สืบทายาทของเขาโดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่แท้จริง³⁶ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 895

(2) สัญญาประกันภัยทุกชนิด ผู้เอาประกันภัยต้องมีส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกันไว้ไปจนกระทั่งถึงเวลาเกิดภัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยเป็นผู้รับประโยชน์เพราะถ้าไม่มีส่วนได้เสียในเวลาเกิดภัยความเสียหายก็ไม่มีค่าทดแทนก็จะไม่มีตามไปด้วย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 863 ส่วนสัญญาประกันชีวิตนั้นแม้ส่วนได้เสียจะหมดไประหว่างอายุสัญญาก็ไม่ทำให้สิทธิของผู้รับประโยชน์ที่จะได้รับเงินตามสัญญาจะงับไป³⁷

(3) ในสัญญาประกันชีวิต ทายาทของผู้เอาประกันชีวิตสามารถเรียกร้องเงินตามสัญญาประกันชีวิตและเรียกชดเชยค่าทดแทนได้จากผู้ทำให้ตายโดยผิดกฎหมายได้อีกทางหนึ่งได้ ถ้าไม่มีผู้รับประโยชน์เป็นบุคคลภายนอก ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 896 จึงไม่มีโอกาสที่ผู้รับประกันชีวิตจะรับช่วงสิทธิของทายาทในอันที่จะไล่เบี้ยจากบุคคลภายนอกที่ทำให้ตาย แต่ในสัญญาประกันวินาศภัย ผู้รับประกันภัยที่ได้ชดเชยค่าทดแทนกับผู้เอาประกันไปแล้ว ได้รับช่วงสิทธิจากผู้เอาประกันภัยไล่เบี้ยเอาจากผู้ก่อให้เกิดวินาศภัยได้³⁸ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 880

(4) เบี้ยประกันภัยในสัญญาประกันชีวิตมีลักษณะเป็นการสะสมทุนเพื่อรับคืนในวันหน้าจึงอาจต้องคืนบางส่วนในกรณี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865,892,894,895 ส่วนในสัญญาประกันวินาศภัยตามปกติไม่ต้องคืนเบี้ยประกัน เว้นแต่บางกรณี เช่น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 872

³⁶จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539), หน้า 156.

³⁷จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย, (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520), หน้า 148.

³⁸จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย, (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520), หน้า 149.

(5) สัญญาวินาศภัยนั้นผู้เอาประกันภัยจะเลิกสัญญาได้ต่อเมื่อยังไม่เริ่มเสี่ยงภัย³⁹ หรือเมื่อทรัพย์สินนั้นหมดสิ้นไป⁴⁰ ส่วนสัญญาประกันชีวิตอาจเลิกสัญญาได้เสมอโดยงดไม่ส่งเบี้ยประกันต่อไป ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 894

(6) ข้อยกเว้นความรับผิดในการใช้เงินตามสัญญาประกันวินาศภัยนั้นต้องเป็นการกระทำโดยทุจริตหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง และเหตุที่เกิดตามสภาพของวัตถุที่เอาประกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 879 ส่วนในสัญญาประกันชีวิตยกเว้นความรับผิดเฉพาะการกระทำอัศวินบาตกรรมด้วยใจสมัครภายใน 1 ปี หรือ การถูกผู้รับประโยชน์ฆ่าตายโดยเจตนา ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 895 ซึ่งไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือกระทำโดยสมัครใจอย่างอื่น⁴¹

(7) สัญญาประกันวินาศภัยนั้นเป็นสัญญาเฉพาะตัว ผู้เอาประกันภัยจะโอนสิทธิตามสัญญาให้แก่บุคคลอื่นไม่ได้ นอกจากจะโอนไปในกรณีที ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 875 “ถ้าวัตถุที่ได้เอาประกันภัยนั้น เปลี่ยนมือไปจากผู้เอาประกันภัยโดยพินัยกรรมก็ดี หรือโดยบัญญัติกฎหมายก็ดี ท่านว่าสิทธิอันมีอยู่ในสัญญาประกันภัยย่อมโอนไปด้วย ถ้าในสัญญามีได้กำหนดเป็นอย่างอื่น เมื่อผู้เอาประกันภัยได้โอนวัตถุที่เอาประกันภัยและบอกกล่าวการโอนไปยังผู้รับประกันภัยไซ้ ท่านว่าสิทธิอันมีอยู่ในสัญญาประกันภัยนั้นย่อมโอนตามไปด้วย อนึ่ง ถ้าในการโอนเช่นนี้ของแห่งภัยเปลี่ยนแปลงไปหรือเพิ่มขึ้นหนักไซ้ ท่านว่าสัญญาประกันภัยนั้นกลายเป็นโมฆะ”

ส่วนสัญญาประกันชีวิตแม้ผู้เอาประกันชีวิตจะมีได้เป็นผู้รับประโยชน์ตามสัญญา ก็ตาม ผู้เอาประกันชีวิตมีสิทธิที่จะโอนประโยชน์แห่งสัญญาประกันชีวิตให้แก่บุคคลอื่นก็ได้ กล่าวคือ ถ้าในสัญญาประกันชีวิตมีบุคคลผู้รับประโยชน์กำหนดไว้แล้ว ผู้เอาประกันชีวิตสามารถเปลี่ยน

³⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 872 “ก่อนเริ่มเสี่ยงภัย ผู้เอาประกันภัยจะบอกเลิกสัญญาเสียก็ได้ แต่ผู้รับประกันภัยชอบที่จะได้เบี้ยประกันภัยทั้งจำนวน”

⁴⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 873 “ถ้าในระหว่างอายุสัญญาประกันภัยนั้น มูลประกันภัยได้ลดน้อยถอยลงไปหนักไซ้ ท่านว่าผู้เอาประกันภัยชอบที่จะได้ลดจำนวนเงินที่เอาประกันไว้ และลดจำนวนเงินเบี้ยประกันภัย

การลดจำนวนเบี้ยประกันภัยนั้น ให้เป็นผลต่อไปในอนาคต”

⁴¹ จิตติ ดิงศกัทธิย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย, (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520), หน้า 149.

ตัวผู้รับประโยชน์ได้ ผู้รับประโยชน์คนเดิมก็ไม่มีสิทธิอีกต่อไป ประโยชน์แห่งสัญญาประกันชีวิตที่จะได้เงินจำนวนหนึ่งที่กำหนดแน่นอนก็จะตกแก่ผู้รับประโยชน์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 891 เว้นแต่ ผู้เอาประกันชีวิตจะได้ส่งมอบกรรมสิทธิ์ ประกันภัยให้ผู้รับประโยชน์คนเดิมไปแล้วและผู้รับประโยชน์คนเดิมก็ได้บอกกล่าวแสดงความจำนงเป็นหนังสือ ไปยังบริษัทประกันชีวิตที่จะขอรับประโยชน์แห่งสัญญาแล้ว ถ้าเข้าข้อยกเว้นนี้ผู้เอาประกันชีวิตก็ไม่สามารถโอนสิทธิหรือประโยชน์แห่งสัญญาให้ผู้รับประโยชน์คนอื่นได้อีกต่อไป⁴²

(8) อายุความการเรียกร้องเงินจากสัญญาประกันชีวิตมีอายุความ 10 ปี ส่วนอายุความการเรียกร้องเงินตามสัญญาประกันวินาศภัยมีอายุความ 2 ปี

2.2.3 ความผิดฐานฉ้อโกงการประกันชีวิตเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

(1) ความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

ในอดีตนั้นอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจะเป็นอาชญากรรมทั่วไป มีการใช้กำลัง ใช้อาวุธ ในการประกอบอาชญากรรมในแต่ละครั้ง ในปัจจุบันอาชญากรรมในสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ จึงก่อให้เกิดอาชญากรรมรูปแบบใหม่ๆ ขึ้น อาชญากรรมที่ส่งผลร้ายต่อสังคมและเศรษฐกิจในขณะนี้ คือ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

ปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานแล้ว แต่เพิ่งได้รับความสนใจอย่างจริงจังจากนักนิติศาสตร์เมื่อไม่นานมานี้เอง มีการให้คำจำกัดความของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจไว้ ดังนี้

Edwin H. Sutherland เป็นนักวิชาการคนแรกที่ทำการศึกษาและสนใจการกระทำผิดของบุคคลในวงสังคมชั้นสูง ซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากการประกอบอาชญากรรมทั่วไป ชัทเธอร์แลนด์ ได้เรียกอาชญากรรมจำพวกนี้ว่า "อาชญากรรมคอเชิ้ตขาว" (White Collar Crime) ซึ่งหมายความถึง "การกระทำผิดต่อกฎหมายอาญาของบุคคลที่มีฐานะดีทางเศรษฐกิจและสังคม โดยอาศัยหรือเกี่ยวข้องกับตำแหน่งหน้าที่หรืออาชีพของตน" หรืออีกนัยหนึ่งคือ "การทุจริตที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สาธารณชน จนกระทั่งต้องใช้มาตรการทางอาญามาจัดการ" นอกจากนี้ ชัทเธอร์แลนด์ ได้พยายามอธิบายว่า "อาชญากรรมคอเชิ้ตขาว" ควรถือเป็นอาชญากรรม เพราะว่าเป็น

⁴²วิชา วีระประจักษ์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย, (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521), หน้า 137-138.

(1) เป็นการกระทำที่ก่อความเสียหายแก่สาธารณชน (2) มีสภาพบังคับ (Sanction) ตามกฎหมาย เช่น จำคุก ปรับ หรือค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ และ (3) มีเจตนา⁴³

ต่อมา Herbert Edelhertz ได้ปรับปรุงความหมายของ "อาชญากรรมคอเช็ตขาว" ว่า "การกระทำที่ผิดกฎหมายธรรมดาเดียว วาระเดียว หรือการกระทำผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่อง หรือเกี่ยวข้องกับหลายกรรมหลายวาระ การกระทำโดยวิธีทางที่ไม่เกี่ยวกับกายภาพ และโดยการปกปิดซ่อนเร้นหรือหลอกลวงเพื่อจะให้ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สิน หรือเพื่อที่จะได้มาซึ่งความได้เปรียบทางธุรกิจหรือทางส่วนตัว" คำนิยามใหม่นี้ทำให้ผู้ที่นำไปใช้เรียก "อาชญากรรมคอเช็ตขาว" ว่า "อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ" วัตถุประสงค์ของการประกอบอาชญากรรมจำพวกนี้ก็คือ วัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไรหรือผลได้ทางเศรษฐกิจ⁴⁴

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ คือ การกระทำความผิดต่อกฎหมายที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ โดยมีได้จำกัดเฉพาะความผิดอาญาเท่านั้น ผู้กระทำผิดดังกล่าวมักจะเป็นผู้มีสถานภาพในสังคม มีตำแหน่งหน้าที่การงานและความรู้⁴⁵

โดยสรุปแล้ว อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ มีคำเรียกหลายต่อหลายคำ เช่น อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (Economic Crime) อาชญากรรมทางการพาณิชย์ (Commercial Crime) อาชญากรรมซึ่งกระทำลงโดยห้างหุ้นส่วนบริษัท (Corporate Crime) อาชญากรรมคอเช็ตขาว (White Collar Crime) หรืออาชญากรรมทางธุรกิจ (Business Crime) แต่ความหมายที่แท้จริงก็จะเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งหมายถึงการกระทำผิดกฎหมายของบุคคลที่มี สถานะ

⁴³ George B. Vold, Theoretical Criminology (Oxford: Oxford University Press, 1979) , pp.359-367.

⁴⁴ ไสทร วณิชเสถียร และเสริน ปุณณะหิตานนท์, "อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ทฤษฎี และปฏิบัติ," 2529.หน้า 2-3 (อัดสำเนา)

⁴⁵ วีระพงษ์ บุญโญภาส, เทคนิคและแนวทางการป้องกัน การฉ้อโกง ช้อฉล การปลอมแปลง ในทางธุรกิจการค้าและพาณิชย์, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมนิติการบัญชีและภาษีอากร จำกัด), หน้า 7.

อำนาจ หรืออิทธิพลในสังคม ที่เป็นอันตรายต่อความผาสุกและสวัสดิภาพของประชาชน ในลักษณะของการบ่อนทำลายเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ⁴⁶

(2) ความแตกต่างระหว่างอาชญากรรมทั่วไปกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ มีดังนี้

(2.1) อาชญากรรมทั่วไป ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ที่มีความรู้เล็กน้อย กระทำไปโดยสาเหตุของความโกรธแค้นส่วนตัวหรือก่ออาชญากรรมเพื่อให้ได้ทรัพย์สินมาเพื่อประทังชีวิตเนื่องจากความยากจนหรือเนื่องจากถูกบีบบังคับบางประการ ส่วนอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ผู้ประกอบอาชญากรรมประเภทนี้มิใช่เป็นบุคคลประเภทโหดเหี้ยมพอที่จะทำร้าย หรือฆ่าคนได้ เหมือนกับอาชญากรรมธรรมดา แต่เป็นบุคคลที่มีฐานะดี รวมทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เป็นผู้ที่มีความเฉลียวฉลาด และมักเป็นผู้มีความชำนาญงานเดียวกันกับเรื่องที่จะกระทำผิด นอกจากนี้ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจมักจะเป็นไปในรูปของนิติบุคคล อันก่อให้เกิดอุปสรรคในการเข้าไปดำเนินการสอบสวนและการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในคดี

(2.2) อาชญากรรมโดยทั่วไปนั้น อาชญากรอาจมีความจำเป็น หรืออาจมีความยากจนอยู่ด้วย เช่น คดีทำร้ายร่างกาย ฆ่าคนตาย ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์ เป็นต้น ซึ่งการกระทำผิดแต่ละครั้งจะสังเกตได้ง่าย กล่าวคือ มีภาพพจน์เขย่าขวัญประชาชนโดยทั่วไป ส่วนอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้น มีการวางแผนประกอบอาชญากรรมที่ค่อนข้างซับซ้อน หรือมีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย คดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจมักจะปรากฏว่า ผู้ที่ร่วมมือในการกระทำผิดมีเป็นจำนวนหลายคน นับตั้งแต่การคบคิด การดำเนินการการจัดฉากให้ผู้อื่นหลงเชื่อ ซึ่งจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยจะให้ มีช่องว่างหรือทิ้งพยานหลักฐานไว้ให้น้อยที่สุด บางครั้งอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นองค์การหรือขบวนการ (Organized Crime) ลักษณะของการดำเนินการในรูปแบบนี้เองที่ก่อให้เกิดความยุ่งยากลำบากแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจในการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะการที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ

⁴⁶ วีระพงษ์ บุญญภาส, เทคนิคและแนวทางการป้องกัน การฉ้อโกง ข้อฉ้อ การปลอมแปลง ในทางธุรกิจการค้าและพาณิชย์, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมนิติการบัญชีและภาษีอากร จำกัด), (อัดสำเนา) หน้า 10.

(2.3) อาชญากรรมทั่วไป ภาพพจน์ที่ปรากฏออกมาจะน่าหวาดกลัว โดยเฉพาะประเภทที่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย สังคมจะรู้สึกว่าเป็นอาชญากรรมที่น่าสะพึงกลัว ประชาชนจะมีความรู้สึกเครียดแค้น ชิงชัง และหวาดกลัว ส่วนอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้น เนื่องจากการประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจจะมีเป้าหมายเพื่อมุ่งประทุษร้ายต่อทรัพย์สินเป็นสำคัญ จึงเป็นอาชญากรรมที่ไม่มีภาพที่น่ากลัวให้มองเห็นปฏิกิริยาของประชาชนโดยทั่วไป หรือเหยื่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจค่อนข้างจะรุนแรงน้อยกว่าอาชญากรรมธรรมดา แต่พิจารณาดูให้ดีแล้วจะเห็นว่าเป็นสิ่งที่สร้างความเสียหายให้กับประชาชนทุกๆ คนโดยทั่วหน้า เช่น การฉ้อโกง การประกันชีวิตผลเสียหายจากการฉ้อโกงแต่ละครั้งนั้น จะตกอยู่กับผู้ร่วมเสี่ยงภัยทุกคน และยังเป็นการทำลายเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมอีก

ดังนั้น การพิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างอาชญากรรมกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ จะช่วยให้เกิดความเข้าใจความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และสามารถมองเห็นถึงลักษณะพิเศษของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ จะส่งผลให้มีการนำมาตรการมาใช้ในการป้องกันและปราบปรามได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(3) ประเภทความผิดที่จัดอยู่ในอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ คือ คดีที่ธนาคาร บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ เป็นผู้เสียหายหรือเป็นผู้ต้องหา คดีความผิดเกี่ยวกับกฎหมายบริวารตรา คดีฉ้อโกงในการส่งสินค้าทางทะเล ทางอากาศ หรือทางภาคพื้นดินไปยังต่างประเทศ คดีอาญาอันเกิดจากการค้าระหว่างประเทศซึ่งผู้ค้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอยู่ในราชอาณาจักร คดีการฉ้อโกงการใช้เอกสารแลตเตอร์ออฟเครดิต หรือเอกสารการโอนเงิน หรือตัวแลกเงินระหว่างประเทศปลอม คดีฉ้อโกงด้วยการใช้พันธบัตร สิทธิบัตร หรือใบหุ้นปลอม หรือใช้โดยมิชอบ คดีการฉ้อโกงในการซื้อขายตลาดสินค้าผลิตผลล่วงหน้า คดีการฉ้อโกงการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย คดีการฉ้อโกงการใช้บัตรเครดิต ตัวแลกเงินเดินทางระหว่างประเทศปลอม คดีการฉ้อโกงบริษัทประกันภัย คดีการฉ้อโกงการปลอม หรือการใช้บัตรโดยสารเครื่องบินโดยมิชอบ คดีการฉ้อโกงการใช้เทคโนโลยีแผนใหม่ เช่น การฉ้อโกงด้วยการใช้เทเล็กซ์ปลอม การฉ้อโกงโดยการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ คดีฉ้อโกง ลักทรัพย์จากการจ่ายเงินอัตโนมัติ ไม่ว่าจะด้วยการใช้เงินบัตรเบิกเงินปลอม หรือการใช้บัตรโดยทุจริต คดีเกี่ยวกับโรงงานอุตสาหกรรม

ทำผิดต่อกฎหมาย คดีเกี่ยวกับทรัพยากรของประเทศ เช่น ป่าไม้ แร่ ฯลฯ คดีเกี่ยวกับการทุจริตต่อ
ภาษีอากร คดีเกี่ยวกับการฉ้อราษฎร์บังหลวง⁴⁷

(4) ความผิดคดีเศรษฐกิจที่เป็นกำหนดหน้าที่การงานของกองบังคับการสืบสวน
สอบสวนคดีเศรษฐกิจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีดังนี้คือ⁴⁸

(4.1) ความผิดเกี่ยวกับภาษีอากร ได้แก่ คดีความผิดเกี่ยวกับภาษีฝ่ายศุลกากร
การส่งออกนอกและ การนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า การชดเชยค่าภาษีอากรส่งออกที่
ผลิตในราชอาณาจักร (ถ้าเป็นเขตกรุงเทพมหานครอยู่ในความรับผิดชอบของ งาน 1 กองกำกับ
การ 1 ถ้าเป็นทั่วราชอาณาจักรยกเว้นกรุงเทพมหานครอยู่ในความรับผิดชอบของ งาน 2 กอง
กำกับการ 1) คดีความผิดเกี่ยวกับภาษีอากรสรรพากรทั่วราชอาณาจักร (งาน 3 กองกำกับการ 1
รับผิดชอบ) คดีความผิดเกี่ยวกับภาษีอากรสรรพสามิตทั่วราชอาณาจักร (งาน 4 กองกำกับการ 1
รับผิดชอบ) ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของ กองกำกับการ 1 กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดี
เศรษฐกิจ⁴⁹

(4.2) ความผิดเกี่ยวกับเงินและการธนาคาร ซึ่งได้แก่ คดีความผิดเกี่ยวกับการ
เงินและการธนาคารที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัท
เครดิตฟองซิเอร์ เป็นผู้เสียหายหรือเป็นผู้ต้องหา คดีการประกอบเกี่ยวกับปัจจัยการชำระเงินตรา
ต่างประเทศ คดีการซื้อขายผลิตภัณฑ์หรือทองคำในตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้า คดีการซื้อขายหุ้น
ทั้งในและนอกตลาดหลักทรัพย์ทั่วราชอาณาจักร (งาน 1 กองกำกับการ 2 รับผิดชอบ) คดีข้อโกง
ประชาชน คดีการกู้ยืมเงินอันเป็นการข้อโกงประชาชน คดีเกี่ยวกับเล่นแชร์ คดีเกี่ยวกับตัวเงิน คดี
เกี่ยวกับใบหุ้นเอกสารสิทธิ เอกสารที่ผ่านทางสถาบันการเงินในการส่งออกนอกหรือนำเข้าใน

⁴⁷ วีระพงษ์ บุญโญภาส, เทคนิคและแนวทางการป้องกัน การข้อโกง ข้อฉ้อ การปลอม
แปลง ในทางธุรกิจการค้าและพาณิชย์, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมนิติการบัญชีและภาษีอากร
จำกัด), (อัครสำเนาะ) หน้า 9.

⁴⁸ พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ 20) พ.ศ.
2535

⁴⁹ จักรรัตน์ ศรีโกมุท, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจศึกษากรณีอุปสรรคการบังคับใช้
กฎหมาย, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 64.

ราชอาณาจักร คดีข้อโกงหรือซื้อขายสินค้าจำนวนมากทั่วราชอาณาจักร (งาน 2 กองก้ำกักับการ 2 รับผิดชอบ) คดีเกี่ยวกับบัตรเครดิต บัตรเบิกเงินอัตโนมัติ ตัวเงินเดินทางต่างประเทศปลอม คดีความผิดเกี่ยวกับการปลอมการแปลงเงินตรา ดวงตราแสดมปี คดีตัวและเอกสารเดินทางทั่วราชอาณาจักร (งาน 2 กองก้ำกักับการ 2 รับผิดชอบ) คดีเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด บริษัทมหาชน คดีเกี่ยวกับการประกันภัยทั่วราชอาณาจักร (งาน 4 กองก้ำกักับการ 2 รับผิดชอบ) ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกองก้ำกักับการ 2 กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ⁵⁰

(4.3) ความผิดเกี่ยวกับการค้าและการพาณิชย์ ได้แก่ คดีละเมิดลิขสิทธิ์ (งาน 1 กองก้ำกักับการ 3 รับผิดชอบ) คดีเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า สิทธิบัตร (งาน 2 กองก้ำกักับการ 3 รับผิดชอบ) ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกองก้ำกักับการ 3 กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ⁵¹

(4.4) ความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ได้แก่ คดีความผิดเกี่ยวกับอาหาร ยา เครื่องสำอาง เครื่องมือทางการแพทย์ วัตถุมีพิษ คดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (งาน 3 กองก้ำกักับการ 3 รับผิดชอบ) คดีความผิดเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า คดีเกี่ยวกับมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คดีเกี่ยวกับการกำหนดราคาสินค้า การป้องกันการผูกขาด คดีเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค (งาน 4 กองก้ำกักับการ 3 รับผิดชอบ) ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกองก้ำกักับการ 3 กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ⁵²

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า การข้อโกงประกันชีวิตถือว่าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เพราะเมื่อมีการก่ออาชญากรรมขึ้นแล้วผู้ที่ได้รับความเสียหายไม่ใช่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น แต่ผู้เสียหายหมายถึงผู้ที่เข้าร่วมเสี่ยงภัยทุกคน และโดยหลักสากลได้ยอมรับและได้กำหนดว่า การข้อโกงการประกันเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และความรุนแรงของอาชญา

⁵⁰ จักรรัตน์ ศรีโกมุท, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจศึกษากรณีอุปสรรคการบังคับใช้กฎหมาย, (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 65.

⁵¹ จักรรัตน์ ศรีโกมุท, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจศึกษากรณีอุปสรรคการบังคับใช้กฎหมาย, (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 66.

⁵² จักรรัตน์ ศรีโกมุท, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจศึกษากรณีอุปสรรคการบังคับใช้กฎหมาย, (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 66.

กรรมที่เกิดจากการข้อโกงประกันชีวิตนี้อาจรุนแรงถึงกับชีวิตของผู้เอาประกันชีวิต หรือของผู้ถูกเอาประกันชีวิต ดังที่กล่าวมาแล้ว แต่การดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับการข้อโกงประกันชีวิตในประเทศไทยตั้งแต่มีการประกันชีวิตเกิดขึ้นมาอย่างไม่เคยมีคดีขึ้นสู่ศาลฎีกาเลย ดังเช่นกรณี คดีการข้อโกงการประกันชีวิตของ ร.ต.ท. สมชาย ไชยสุต กับบริษัท อินเทอร์เน็ตแซชชั่นแนล แอสซิวส์รันส์ จำกัด⁵³ หรือระหว่าง ร.ต.ท. สมชาย ไชยสุต กับบริษัท นิวซีแลนด์ อินซัวส์รันส์ จำกัด⁵⁴ ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้เป็นการกระเบิดเครื่องบินเพื่อฆ่าภรรยาและลูกเพื่อมุ่งหวังเงินประกันชีวิตจากบริษัทประกันชีวิตที่ทำไว้และระบุให้ตนเป็นผู้รับประโยชน์ แต่ไม่มีการฟ้องร้องในความผิดฐานข้อโกงการประกันชีวิต แต่มีเฉพาะการเพิกถอนในทางแพ่งเท่านั้น ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

2.2.4 การกระทำความผิดเกี่ยวกับการประกันชีวิตศึกษาจากคำพิพากษาศาลฎีกา

ปัจจุบันการกระทำผิดเกี่ยวกับการประกันชีวิตมีเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากแต่การฟ้องร้องดำเนินคดีในความผิดอาญาด้านข้อโกงการประกันชีวิตยังไม่เคยมีคดีขึ้นสู่ศาลฎีกาเลยตั้งแต่มีการประกันชีวิตเกิดขึ้นมา ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการบอกเลิกสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 เท่านั้นแต่ตามความเป็นจริงแล้วการกระทำความผิดเกี่ยวกับการประกันชีวิตนั้นมีหลายคดีที่เป็นความผิดทางอาญาด้านการข้อโกง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 แล้ว ดังเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1247/2514 ผู้ตายทำสัญญาประกันชีวิตไว้กับบริษัทของจำเลย โดยปกปิดความจริงที่เคยเจ็บป่วยเป็นมะเร็งในลำไส้ใหญ่มาก่อน ต่อมาผู้ตายได้ถึงแก่ความตาย ผู้รับประโยชน์ตามกรรมกรรมประกันชีวิตจึงได้ยื่นขอรับประโยชน์ต่อบริษัทจำเลยพร้อมด้วยรายงานของแพทย์ผู้รักษาผู้ตายครั้งสุดท้ายว่า ผู้ตายป่วยเป็นโรคมะเร็งในลำไส้ใหญ่และตายด้วยโรคมะเร็ง และแพทย์ได้ระบุในรายงานนั้นด้วยว่าผู้ตายเคยรับการผ่าตัดด้วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่เมื่อสองปีที่แล้ว ซึ่งเป็นเวลาก่อนผู้ตายเอาประกันชีวิตไว้กับบริษัทจำเลยเช่นนี้ ถือว่าบริษัทจำเลยได้ทราบมูลอันจะบอกล้างโมฆียะกรรมได้แล้ว ตั้งแต่วันที่โจทก์ยื่นคำขอรับประโยชน์ แต่เมื่อ

⁵³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2598/2520, คำพิพากษาศาลฎีกาประจำพุทธศักราช 2520 หน้า 2004.

⁵⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1769/2521, คำพิพากษาศาลฎีกาประจำพุทธศักราช 2521 หน้า 958.

บริษัทจำเลยได้บอกล้างโมฆียะกรรมนั้นเมื่อเกินหนึ่งเดือนแล้ว กรรมธรรม์ประกันชีวิตจึงมีผลบังคับ
บริษัทจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3820/2530 ผู้เอาประกันชีวิตรู้อยู่แล้วว่าตนป่วยเป็นโรคตับไต
และดี กับทั้งยังคงรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล แต่แถลงด้วยคำ แต่แถลงในคำขอเอาประกันชีวิต
และต่อแพทย์ผู้ตรวจสุขภาพก่อนทำสัญญาประกันชีวิตว่าไม่เคยเป็นหรือเคยถูกรักษาโรคตับ ลำไส้
ไต หรือกระเพาะปัสสาวะ และไม่เคยเจ็บไข้หรือบาดเจ็บ นอกจากข้อซักถามเกี่ยวกับโรคในข้ออื่นๆ
เช่นนี้ เป็นการละเว้นไม่เปิดเผยความจริงแห่งโรคที่ตนรู้และตนเคยเป็น และเคยเข้ารักษาในโรง
พยาบาลมาแล้ว อันเป็นสาระสำคัญในการรับประกันชีวิต สัญญาประกันชีวิตเป็นโมฆียะ เมื่อ
จำเลยบอกล้างแล้วสัญญาประกันชีวิตจึงตกเป็นโมฆียะ จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบใช้เงินแก่โจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4376/2530 ผู้เอาประกันชีวิตรู้อยู่แล้วตั้งแต่ก่อนเข้าทำสัญญา
ประกันชีวิตว่าป่วยเป็นโรคลมชัก แต่แถลงข้อความเท็จว่าตนมีสุขภาพดี ซึ่งหากผู้เอาประกัน
ทราบความจริงจะไม่รับประกันไว้ เช่นนี้ สัญญาประกันชีวิตเป็นโมฆียะ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1543/2534 ล. รู้อยู่แล้วว่าตนเป็นโรคไตวายร้ายแรงแต่ละเว้น
ไม่เปิดเผยความจริง ทำให้จำเลยเข้าทำสัญญายอมรับประกันชีวิต ล. โดยไม่ทราบว่าเป็นโรคไต
ร้ายแรงดังกล่าว ทำให้สัญญาประกันชีวิตเป็นโมฆียะ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
มาตรา 865 เมื่อจำเลยบอกล้างภายกำหนดแล้ว สัญญายอมตกเป็นโมฆะ ดังนี้ โจทก์ในฐานะผู้รับ
ประโยชน์ ไม่อาจเรียกร้องให้จำเลยรับผิดชอบใช้เงินตามสัญญาประกันชีวิตได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1397/2536 ผู้เอาประกันชีวิตมีหน้าที่ที่ต้องเปิดเผยความจริง
ซึ่งอาจจะได้ใจผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีกหรือให้บอกปิดไม่ยอมทำสัญญา
ให้ผู้รับประกันภัยทราบ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 วรรคแรก แม้การ
ประกันชีวิตในทุนประกันต่ำตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงพาณิชย์กำหนด ไม่จำเป็นต้องตรวจสุขภาพ
ของผู้เอาประกันภัยก็ยังไม่ถือว่า ผู้รับประกันภัยไม่ถือเอาเรื่องสุขภาพของผู้เอาประกันภัยเป็น
สำคัญ

สัญญาประกันชีวิตที่กระทำโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา 865 วรรคแรก เป็นโมฆียะซึ่ง
มีผลให้ผู้รับประกันภัยใช้สิทธิบอกล้างได้ หากผู้รับประกันภัยไม่ใช้สิทธิบอกล้างสัญญานั้นยอม
สามารถบังคับได้ จึงเป็นสิทธิของผู้รับประกันภัยที่จะใช้สิทธิบอกล้างหรือไม่ก็ได้ ดังนั้น แม้ผู้รับ
ประกันภัยเคยทำสัญญาประกันชีวิตกันมาก่อนแล้วแต่ไม่ใช้สิทธิบอกล้าง กลับมาใช้สิทธิบอกล้าง

แต่เฉพาะสัญญาประกันชีวิตที่ทำขึ้นครั้งหลังเนื่องจากผู้เอาประกันชีวิตถึงแก่ความตายก็หาเป็นการไม่ชอบไม่

จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่กล่าวมาจะเห็นว่าการปกปิดความจริงเกี่ยวกับเรื่องการเจ็บป่วยนั้นในการทำสัญญาประกันชีวิตถือว่าเป็นสาระสำคัญของสัญญาประกันชีวิต ดังนั้นการปกปิดความจริงเกี่ยวกับการเจ็บป่วยของตนถือว่าเป็นการปกปิด หลอกลวงเลยทีเดียว ซึ่งการฟ้องร้องคดีส่วนใหญ่เป็นเรื่องในทางแพ่งทั้งสิ้น

2.3 การกระทำความผิดเกี่ยวกับการประกันชีวิตในต่างประเทศ

2.3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

การประกันชีวิตในประเทศที่พัฒนาแล้ว ประชาชนส่วนใหญ่นิยมที่จะทำประกันชีวิต และประชาชนที่เข้าทำประกันชีวิตนั้นจะมีความรู้ความเข้าใจในการประกันชีวิตค่อนข้างดี แต่การซื้อโครงการประกันชีวิตก็ยังถือว่าเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไข เพราะการทำประกันชีวิตในประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีวงเงินที่เอาประกันชีวิตเป็นวงเงินที่ค่อนข้างสูง ซึ่งการซื้อโครงการประกันชีวิตในแต่ละครั้งผู้กระทำการซื้อโครงการจะได้รับเงินซึ่งการซื้อโครงการเป็นจำนวนมากและสร้างความสูญเสียเป็นอย่างมาก ดังตัวอย่างเช่น คดีของนางมาเรีย แมกดาเลนา ซานโตส และนายจาเวียร์ โมโซ ซึ่งได้แจ้งกับบริษัทประกันชีวิต Northwestern National Life Insurance Company ว่านายเออร์เนสโต โมโซ สามีของนางมาเรียและพี่ชายของนายจาเวียร์ นั้น เสียชีวิตแล้วนางมาเรียยื่นยันการเสียชีวิตของสามี ด้วยการส่งใบมรณบัตรที่ออกให้โดยห้องดับจิตเมืองซานตา มาร์ตา ไปให้บริษัทดังกล่าว ซึ่งรับทำประกันชีวิตให้สามีของนางด้วยวงเงินเอาประกัน 500,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อมาพนักงานสอบสวนของบริษัทดังกล่าว ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น Reliastar Life Insurance Company เดินทางไปตรวจสอบเรื่องดังกล่าว ซึ่งนายจาเวียร์ก็เล่าเรื่องน่าสะเทือนใจเกี่ยวกับการจากไปของพี่ชายให้พนักงานคนนั้นฟังและยังพาไปดูหลุมฝังศพ ในสุสาน ซาน มิเกล ที่มีป้ายโลหะสลักชื่อของนายเออร์เนสโต อยู่เหนือหลุมฝังศพหลุมหนึ่งด้วย จากการสอบสวนภายหลังพบว่า เรื่องราวทั้งหมด เกี่ยวกับการเสียชีวิตของนายเออร์เนสโต เป็นเรื่องโกหก ใบมรณบัตรก็เป็นของ

ปลอม เรื่องที่นางมาเรียและนายจาเวียร์เล่า ก็ล้วนเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเองโดยหลุมฝังศพนั้นเข้ามาจากผู้อื่น และในที่สุดก็พบว่านายเออร์เนสต์โดยยังมีชีวิตอยู่เป็นปกติ⁵⁵

คดีของ โจเซฟ แรมโบ้ทและแอนนา แรมโบ้ท สองสามีภริยาได้ออกเดินทางจากเมือง ฮุสตัน รัฐเท็กซัส มุ่งหน้าไปโคกูเมตซึ่งเป็นเกาะที่อยู่ทางตอนใต้ของประเทศเม็กซิโก มีระยะทาง ประมาณ 1,500 ไมล์ โดยเรือยอร์ชลำใหม่ของทั้งสองสามีภริยา ต่อมาในวันที่ 9 สิงหาคม โจเซฟ แรมโบ้ท ได้แจ้งวิทยุฉุกเฉินว่าเรือของเขาพบกับพายุและภริยาของเขาตกลงไปในน้ำ วันต่อมา ตำรวจยามฝั่งของสหรัฐอเมริกาได้สอบสวน นายโจเซฟและตรวจสอบเรือยอร์ชพบว่า เรือหรือ อุปกรณ์ในเรือไม่ได้มีลักษณะว่าเดินทางไกลมาและไม่มีลักษณะที่จะได้รับความเสียหายอันเนื่อง มาจากพายุ นอกจากนี้ยังพบอีกว่าในปีก่อนโจเซฟได้ซื้อกรรมกรรมประกันชีวิตในชีวิตของภริยาเขา ถึง 8 กรรมกรรม และหนี้จ่านองบ้านของเขาใกล้จะถึงกำหนดชำระในปีถัดไปและยังมีหนี้อื่นๆ อีกมากมาย นอกจากนี้หลักฐานจากถังน้ำมันและเงื่อนปมบนเรือยอร์ชยังแสดงให้เห็นสภาพว่าเรือลำ นี้ไม่เคยเดินทางไปเม็กซิโกและกลับมาสหรัฐอเมริกาแต่อย่างใด บริษัทผู้รับประกันภัยจึงปฏิเสธ การจ่ายเงินตามกรรมกรรมประกันชีวิตทั้งหมด และในการพิจารณาคดีของศาลในวันที่ 23 พฤษภาคม 1988 ลูกขุนเชื่อว่า แอนนา แรมโบ้ท ถึงแก่กรรมไปก่อนหน้านานแล้ว และมรดกของ หล่อนตกทอดแก่บุตรของหล่อนที่เกิดจากการแต่งงานครั้งก่อน ซึ่งโจเซฟ มีเจตนาที่จะหาประโยชน์ จากการตายของหล่อน⁵⁶

คดี Gregory Johnson " ชาวอาฟริกาใต้ที่โดนข้อหาวางแผนฆาตกรรม เพื่อหวังเงิน ประกัน⁵⁷ บทความนี้ ซึ่งปรากฏอยู่ใน The New York Times ระบุว่า ชายชาวอาฟริกาใต้ 2 คน ซึ่ง พยายามจะเอาเงินประกันชีวิตด้วยการฆาตกรรมคน 8 คน แต่แผนแตกเสียก่อน และชายทั้งสอง ถูกตั้งข้อหาสองกระทงซ้อน คือ ข้อหาฆ่าผู้อื่น และโกงเงินประกัน

⁵⁵ The New York Times, 28 February 1992 , A. page 9

⁵⁶ Edmund J. Pankau, "Tragedy or Scamp", Journal of Security Management 35 (7 July 1991): 33-37.

⁵⁷ The New York Times, 28 February 1992 , A. page 9.

คดี Micheal Quint " ตัวแทนประกันในคดีโกงเงินประกัน⁵⁰ บทความนี้ ซึ่งปรากฏอยู่ใน The New York Times รายงานว่า ตัวแทนประกันชีวิต คนหนึ่ง โกงเงินก้อนใหญ่จากบริษัทประกันชีวิต 5 แห่ง ด้วยการเอาเงินนายหน้าจากการขายประกันมูลค่า 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

คดี Jan Smith "ตำรวจและเจ้าหน้าที่สอบสวนด้านการประกันภัยในสหรัฐฯ ยังคงติดตามการพิจารณาคดีฆาตกรรมคดีหนึ่งซึ่งเกี่ยวกับการโกงประกันที่แหวกแนว"⁵⁹ บทความนี้ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์ South China Morning Post และเป็นอีกเรื่องหนึ่งซึ่งเกี่ยวกับการฆาตกรรมซึ่งจะได้รับการจ่ายเงินประกันให้เหยื่อของกรณีนี้ คือนายไมเคิล เหยียน ถูกตัวแทนประกันหลอกดวงเพื่อหวังโกงเงินประกัน 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ บทความนี้เป็นที่สนใจของข้าพเจ้า เนื่องจากมีหลายวิธี ที่ตัวแทนประกันใช้หาเงินก้อนโตด้วยวิธีฉ้อโกง

สำนักงานอัยการสหรัฐอเมริกา ตั้งข้อหาชาย 3 คนและหญิง 1 คน ฐานพัวพันการฉ้อโกงมูลค่า 50 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ที่เกี่ยวกับการลงทุน ที่ได้รับการคุ้มครองจากกรมธรรม์ประกันชีวิตที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย สำหรับผู้ป่วยขั้นสุดท้ายที่รอคอยความตาย⁶⁰ บริษัท Personal Choice Opportunities ซึ่งตั้งอยู่ที่ ปาล์ม สปริงส์ เป็นที่สนใจของประชาชนกว่า 1,000 คน เพราะบริษัทสัญญาว่า จะคืนเงินเบี้ยประกันร้อยละ 25 ให้แก่ผู้ซื้อประกันในวงเงิน 300,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งพวกเขาเชื่อว่าเป็น "ข้อตกลงที่สามารถเกิดขึ้นได้" กล่าวคือ ผู้ถือกรมธรรม์ที่ล้มป่วยขั้นสุดท้าย สามารถขายกรมธรรม์ประกันชีวิตในราคาต่ำกว่าราคาจริง เพื่อที่พวกเขาจะมีโอกาสใช้เงิน ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่

คดี ลอร์เร็นซ์ โธนี่ ผู้บริหารของบริษัทประกันถูกฟ้องในลอส แองเจลิส ในข้อหาว่าใช้บริษัทประกันปลอมของไอร์แลนด์ เพื่อฉ้อโกงผู้ถือกรมธรรม์ ในแคลิฟอร์เนีย ในช่วงต้นทศวรรษ 1990 ผู้เคลมประกันของบริษัท Geico ถูกตั้งข้อหาในเมือง Nassau รัฐนิวยอร์ก ฐานสั่งจ่ายเงินชดเชยค่าเสียหายมูลค่า 300,000 ดอลลาร์ ให้ตัวเอง ส่วนตัวแทนประกัน 15 คน ถูกสำนักงานป้องกันการฉ้อโกงในรัฐเคนตักกีรวบตัวจากทั่วรัฐเคนตักกี และโดนข้อหา 65 กระทงซ้อน ทั้งฉ้อโกง

⁵⁰ The New York Times 29 December 1994 D page 1.

⁵⁹ The South China Morning Post 1 January 1993 page 4

⁶⁰ ลอส แองเจลิส ไทม์ 22 April 1997 page 1.

การยกยอก และการปลอมแปลงเอกสาร และถูกตั้งข้อหาขโมยเบี้ยประกันและเงินจ่ายคืนสำหรับกรมธรรม์ ตลอดจนการออกไปรับรองการประกันปลอมด้วย

คดี การฆาตกรรม Celestine Payne วัย 46 ปี จากเมือง Paterson รัฐนิวเจอร์ซีย์ รับสารภาพว่าฆ่าสามีของนาง ด้วยการให้ยาเกินขนาด เพื่อหวังเงินประกันชีวิตมูลค่า 50,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ และยังสารภาพอีกว่าเธอจ้างวานฆ่าผู้พักอาศัยวัย 18 ปีในบ้านของเธอ หลังจากเธอทำประกันชีวิตให้ในวงเงิน 25,000 ดอลลาร์

คดี Stephanie Rabinowitz ทนายความสาวดาวรุ่งของฟิลาเดเฟีย วัย 29 ปี ถูกแขวนคออยู่ในบ้านของเธอเอง เมื่อเดือนพฤษภาคม เจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งข้อหาฆาตกรรมแก่เกรก สามีวัย 33 ปีของเธอ หนึ่งเดือนก่อนหน้านั้น เขาเพิ่งทำประกันชีวิตในภรรยาในวงเงิน 1,500,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ

สำหรับในเรื่องตัวแทนประกันชีวิตในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ก็มีข่าวเกี่ยวกับการตัวแทนประกันชีวิตคำแนะนำผู้เอาประกันชีวิตคนเดิมให้เปลี่ยนไปซื้อชื่อกรมธรรม์ใหม่ แทนกรมธรรม์ประกันชีวิตที่ชำระเบี้ยประกันเป็นเงินสด วิธีการขายแบบนี้ เรียกว่า "เชิรนิ่ง" หรือ การปั่นบัญชีลูกค้าให้เคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา เพื่อหวังเงินค่านายหน้าจากการขายประกัน ซึ่งมักใช้ในกลุ่มตัวแทนที่ขาดจริยธรรมการขายโดยมุ่งแต่จะขายกรมธรรม์ใหม่หรือกรมธรรม์เสริม และดึงเงินสดจากกรมธรรม์เดิมที่ลูกค้าถืออยู่ ไปชำระเบี้ยประกันให้กรมธรรม์ใหม่ หรือกรมธรรม์เสริม

ศาลรัฐบาลกลางแห่งหนึ่งให้ความเห็นชอบต่อการคลี่คลายคดีระหว่างบริษัท Prudential Insurance Company of America กับลูกค้าของบริษัทหลายล้านคน ที่ถูกชักนำในทางที่มีชอบ ในรอบ 13 ปีที่ผ่านมา นับถึงปี 2538 จากคำสั่งดังกล่าว บริษัทจะต้องจ่ายเงินประมาณ 2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คืนแก่ลูกค้าที่ซื้อกรมธรรม์ใหม่หรือกรมธรรม์เสริมโดยไม่จำเป็น เพราะหลงเชื่อคำแนะนำของตัวแทนขายประกันที่หวังจะโกงเงินค่านายหน้า วิธีการแบบนี้เรียกกันว่า "เชิรนิ่ง" หรือ การปั่นบัญชีลูกค้าให้เคลื่อนไหวตลอดเวลา เพื่อหวังเงินค่านายหน้าจากการขาย

สำหรับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการฉ้อโกงการประกันชีวิตในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นเป็นระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ มีการพิจารณาคดีโดยคณะลูกขุนเป็นคดีๆ ไป และมีการพิจารณาความผิดฐานฉ้อโกงโดยการหลอกลวง (Cheating by False Pretenses) ซึ่งใน

แต่ละมลรัฐที่ใช้กฎหมายคอมมอนลอว์จะมีหลักเกณฑ์ที่นำมาใช้เพื่อกำหนดความผิดฐานฉ้อโกงคือ โดยการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ บุคคลผู้แถลงความเท็จนั้นรู้อยู่แล้วว่าข้อความนั้นเป็นเท็จ โดยมีเจตนาที่จะฉ้อโกงผู้ที่เป็นเจ้าของเงิน สินค้า หรือสิ่งของนั้น⁶¹

ในสหรัฐอเมริกาเมื่อ ปี ค.ศ. 1962 ได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาแบบอย่าง (Model Penal Code) เพื่อเป็นแบบอย่างในการแก้ไขกฎหมายอาญาของมลรัฐต่างๆ⁶²

ตามประมวลกฎหมายอาญาแบบอย่างได้บัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์โดยหลอกลวงไว้ในมาตรา 223.3 ว่า บุคคลผู้มีความผิดฐานลักทรัพย์ ถ้าผู้นั้นได้รับทรัพย์สินของบุคคลอื่นโดยการหลอกลวง บุคคลทำการหลอกลวงถ้ามีวัตถุประสงค์

(1) ก่อให้เกิดหรือส่งเสริมให้เข้าใจผิด รวมทั้งเข้าใจผิดในข้อกฎหมาย มูลค่า เจตนา หรือสภาพแห่งจิตใจอย่างอื่น แต่การหลอกลวงว่า บุคคลจะมีเจตนาจะทำตามคำมั่นจะอนุমানเอาแต่เพียงจากการที่ผู้นั้นไม่ทำตามคำมั่นในเวลาต่อมาเท่านั้นมิได้ หรือ

(2) ป้องกันมิให้คนอื่นได้รับข้อมูลที่เขาต้องการซึ่งจะทำให้มีผลต่อการตัดสินใจกระทำการใดต่อไป หรือ

(3) ทำให้ไม่อาจแก้ไขความเข้าใจผิด ที่ผู้หลอกลวงได้ก่อให้เกิดขึ้น หรือส่งเสริมให้เข้าใจผิดมาก่อน หรือผู้หลอกลวงรู้ว่าเป็นการโน้มน้าวบุคคลอื่นผู้ซึ่งอยู่ในฐานะเป็นผู้แทนหรือมีความสัมพันธ์เป็นที่ได้รับความเชื่อถือ หรือ

(4) ทำให้ล้มเหลวซึ่งการเปิดเผยถึงความเป็นหนี้, การเรียกร้องต่อคู่สัญญาหรือการชดเชยทางกฎหมายอื่นใดในการใช้ทรัพย์สินซึ่งเขายักย้าย หรือกีดขวางการพิจารณา สำหรับทรัพย์สินที่ได้รับมา ซึ่งการชดเชยนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือเป็นหรือไม่เป็นสาระในรายงานของเจ้าพนักงาน

⁶¹ Justin Miller, Handbook of Criminal Law, (St. Paul, minn. : West Publishing Co., 1934) p.386

⁶² สุวัฒน์ชัย ใจหาญ, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ มาตรา 334 ถึงมาตรา 336 พร้อมตัวอย่างและคำพิพากษาประกอบ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2532), หน้า 304.

คำว่า "หลอกลวง" นี้อย่างไรก็ดีไม่รวมถึงความเท็จในสิ่งที่ไม่เป็นสิ่งสำคัญทางด้านการเงิน หรือเป็นการใช้ข้อความที่ไม่น่าจะหลอกลวงบุคคลธรรมดาในประเภทเดียวกันได้⁶³

จากบทบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์โดยหลอกลวงดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่าเป็นความผิดฐานฉ้อโกงนั่นเอง และในประมวลกฎหมายอาญาแบบอย่าง (Model Penal Code) ยังได้บัญญัติถึงคำนิยามของคำว่าทรัพย์สิน (Property) ไว้ในมาตรา 223.0 (6) ด้วย ซึ่งบัญญัติไว้ว่า ทรัพย์สิน หมายถึง สิ่งที่มีมูลค่ารวมถึงอสังหาริมทรัพย์, ทรัพย์สินส่วนบุคคลที่สัมผัสได้ และสัมผัสไม่ได้, สิทธิตามสัญญา, สิทธิเรียกร้องต่อบุคคลอื่น และประโยชน์อื่นใดในหรือการเรียกร้องเพื่อความมั่งคั่ง, การรับหรือการขนส่ง, การยึดหรือใช้สัตว์, อาหารและเครื่องดื่ม, ไฟฟ้าหรือพลังงานอื่นใด

⁶³ Section 223.3 Theft by Deception.

A person is guilty of theft if he purposely obtains property of another by deception. A person deceives if he purposely:

- (1) creates or reinforces a false impression, including false impression as to law, value, intention or other state of mind, but deception as to a person's intention to perform a promise shall not be inferred from the fact alone that he did not subsequently perform the promise; or
- (2) prevents another from acquiring information which would affect his judgment of a transaction; or
- (3) fails to correct a false impression which the deceiver previously created or reinforced, or which the deceiver knows to be influencing another to whom he stands in a fiduciary or confidential relationship; or
- (4) fails to disclose a known lien, adverse claim or other legal impediment to the enjoyment of property which he transfers or encumbers in consideration for the property obtained, whether such impediment is or is not valid, or is or is not a matter of official record.

The term "deceive" does not, however, include falsity as to matters having on pecuniary significance, or puffing by statements unlikely to deceive ordinary persons in the group addressed.

กรณีนี้จึงแตกต่างไปจากประมวลกฎหมายอาญาของไทยเราที่มีได้บัญญัติคำนิยามของคำว่าทรัพย์สินไว้ ในสหรัฐอเมริกาจึงไม่ผู้จะมีปัญหาในสิ่งที่ว่าสิ่งใดคือทรัพย์สินตามความหมายในทางอาญา

นอกจากความผิดฐานลักทรัพย์โดยหลอกลวง (Theft by Deception) ดังกล่าวแล้วในประมวลกฎหมายอาญาแบบอย่าง (Model Penal Code) ยังได้บัญญัติความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการปฏิบัติการฉ้อโกงใน Article 224 อีก โดยแยกบัญญัติเป็นความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงโดยเฉพาะไว้หลายฐานความผิด เช่น ความผิดฐานหลอกลวงทางธุรกิจ ตามมาตรา 224.7 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการแปลงข้อความอันเป็นเท็จเพื่อลงขายสินค้า การใช้เครื่องชั่งตวงวัดที่ไม่ได้มาตรฐานและอื่นๆ ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ตามมาตรา 224.10 ความผิดฐานฉ้อโกงในการล้มละลายตาม มาตรา 224.11 เป็นต้น

2.3.2 การฉ้อโกงประกันชีวิตในประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นซึ่งถือว่าเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในแถบเอเชียเป็นประเทศที่มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจประเทศหนึ่งของโลก แต่ปัญหาเกี่ยวกับการฉ้อโกงประกันชีวิตก็ยังเป็นปัญหาที่สำคัญโดยเฉพาะปัญหาคดีฆาตกรรมเพื่อหวังเงินประกันชีวิตซึ่งก็เกิดขึ้นไม่ต่างกับประเทศไทยหรือประเทศสหรัฐอเมริกา ดังคดีที่จะได้ยกตัวอย่างดังต่อไปนี้

คดีที่ 1 เป็นคดีของ Mr.Takashi Mori อายุ 49 ปี ซึ่งภรรยาของเขาแจ้งกับบริษัทประกันชีวิตว่า Mr.Takashi Mori ได้เดินทางไปเที่ยวที่ประเทศฟิลิปปินส์ ขณะที่เดินทางไปเล่นอยู่บริเวณใกล้กับทะเล หลังจากนั้นเขาก็เกิดอุบัติเหตุตกลงไปในทะเลเสียชีวิต หลังจากนั้นภรรยาและลูกก็ได้ไปเคลมเงินประกันชีวิตกับบริษัทประกัน โดยบริษัทประกันชีวิตจ่ายเงินไปให้ 5,000,000 เยน ยังเหลืออีก 642,000,000 เยน หลังจากนั้นบริษัทประกันชีวิตพิสูจน์ได้ว่า การตายของ Mr.Takashi Mori เป็นความเท็จ จึงมีการแจ้งตำรวจจับกุมภรรยาและลูกเมื่อเดือนตุลาคม 2538 หลังจากนั้นตำรวจของรัฐโอซาก้าได้มีหมายจับไปยังประเทศฟิลิปปินส์เพื่อสืบหาตัว Mr.Takashi Mori จนเจ้าหน้าที่ตำรวจฟิลิปปินส์ สามารถจับกุมตัว Mr.Takashi Mori วันที่ 18 พฤศจิกายน 2540 และเจ้า

หน้าที่ตำรวจของประเทศญี่ปุ่นได้ไปปรับตัวมาดำเนินคดีในประเทศญี่ปุ่นในความผิดฐานฉ้อโกงการประกันชีวิต⁶⁴

คดีที่ 2 คดีนี้เกิดเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2539 ที่เมืองคูมาโตโม โดย Mr. Hajime Hujigami ได้ร่วมมือกับ Mr.Muneo Hirata เพื่อหวังเงินจากบริษัทประกันชีวิตโดยวางแผนให้ Mr.Muneo Hirata ขับรถยนต์ชนรถยนต์ของ Mr.Katsuhiro Hamada เป็นเหตุให้ Mr.Katsuhiro Hamada เสียชีวิตในรถยนต์ของเขา สาเหตุที่มีการฆาตกรรมสืบเนื่องมาจากว่า Mr. Hajime Hujigami ผู้เป็นนายจ้างของ Mr.Katsuhiro Hamada และเป็นผู้จ่ายเบี้ยประกันชีวิตในจำนวน 100,000 เยน ต่อเดือนให้กับ Mr.Katsuhiro Hamada โดยมี Mr. Hajime Hujigami ซึ่งเป็นนายจ้างเป็นผู้รับประโยชน์ โดยร่วมมือกับ Mrs. Kuniko Ono ซึ่งเป็นพนักงานของบริษัทประกันชีวิต หากทั้ง 3 คน กระทำสำเร็จจะได้เงินจากวงเงินประกันทั้งหมด 200,000,000 เยน โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมผู้ต้องหาทั้ง 3 คนได้เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2540⁶⁵

คดีที่ 3 คดีฆาตกรรมเพื่อหวังเงินจากการประกันชีวิต โดย Mr.Yamasaki และภรรยาของเขา ได้ร่วมกับ Mr.Yamashiro ฆ่า Mrs.Takada ซึ่งเป็นเพื่อนโดยใช้เชือกผูกคอ Mrs.Takada แล้วอ้างว่า Mrs.Takada ฆ่าตัวตายเอง โดยที่ผู้ต้องหาทั้ง 3 คนเป็นผู้รับประโยชน์ จากการประกันชีวิตของ Mrs.Takada เหตุเกิดเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2528 โดยศาลได้พิพากษาจำคุก Mr.Yamasaki และภรรยาของเขาเป็นจำนวน 3 ปีในความผิดฐานฉ้อโกงการประกันชีวิต ส่วน Mr.Yamashiro กำลังอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล⁶⁶

สำหรับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการฉ้อโกงประกันชีวิตในประเทศญี่ปุ่นนั้น ประเทศญี่ปุ่นมีกฎหมายที่ควบคุมการฉ้อโกงประกันชีวิตคือ The Criminal Penal Law of Japan Article 246 ซึ่งกล่าวไว้ว่า “ผู้ใดกระทำการหลอกลวง เพื่อให้ได้ซึ่งเงิน ที่อยู่อาศัย หรือ อสังหาริมทรัพย์ อื่นๆ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี”⁶⁷

⁶⁴ Sankei-news 19 July 1997

⁶⁵ Sankei-news 19 July 1997

⁶⁶ Sankei-news 18 January 1997.

⁶⁷ The Criminal Penal Law of Japan Article 246 If some body deceive and get something some money or possess a house or real estate etc.

They will serve less then ten year's penal servitude.

กฎหมายที่ใช้ควบคุมการซื้อโงงในการประกันชีวิตของประเทศญี่ปุ่นมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และในกฎหมายญี่ปุ่นนั้นกำหนดว่าเป็นความผิดที่ยอมความกันไม่ได้ ซึ่งหากเปรียบเทียบกับกฎหมายซื้อโงงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 แล้วอัตราโทษจะแตกต่างกันค่อนข้างมากและตามมาตรา 341 ของไทยยังกำหนดให้เป็นความผิดที่สามารถยอมความกันได้ ด้วยกล่าวคือ หากผู้เสียหายไม่ร้องทุกข์แล้ว พนักงานสอบสวน หรืออัยการก็จะไม่สามารถดำเนินการฟ้องร้องต่อไปได้ หรือหากมีการร้องทุกข์ในชั้นพนักงานสอบสวนแต่ต่อมาผู้เสียหายยอมรับการชำระหนี้หรือค่าเสียหายบางส่วนจากผู้ต้องหาทำให้คดีซื้อโงงเป็นอันสิ้นสุด⁶⁸ เช่น บริษัทผู้รับประกันชีวิตยอมรับเงินที่ผู้ต้องหาที่ซื้อโงงเงินจากการประกันชีวิตไป เป็นการประนีประนอมยอมความแล้วก็ถือว่าคดีอาญาเป็นอันสิ้นสุด ดังนั้นหากนำคดีที่เป็นความผิดเกี่ยวกับการซื้อโงงการประกันชีวิตมาปรับใช้กับความผิดฐานซื้อโงงตามมาตรา 341 เป็นการไม่เหมาะสมเพราะการซื้อโงงประกันชีวิตเป็นความผิดต่อมหาชน และตามหลักสากลได้จัดให้การซื้อโงงการประกันภัยถือว่าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และกองบังคับการสอบสวนความผิดเศรษฐกิจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ก็ได้จัดความผิดเกี่ยวกับการซื้อโงงบริษัทประกันภัยเป็นความผิดเกี่ยวอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะได้กล่าวถึงการไม่เหมาะสมของกฎหมายในบทต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁶⁸ สมพร พรหมนิตาธร, รวมคดีซื้อโงง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2539), พิมพ์ครั้งที่ 2 หน้า 78-79.